

***Učni načrt za prilagojen izobraževalni program
z enakovrednim izobrazbenim standardom za
slepe in slabovidne otroke***

Osnovna šola

UČNI NAČRT – prilagoditve za slepe in slabovidne otroke

Geografija

6. razred: 35 ur
7. razred: 70 ur
8. razred: 52 ur
9. razred: 64 ur

Vir:

Učni načrt za geografijo v 9-letni osnovni šoli, PRKK za geografijo; sprejet na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 29. 10. 1998.

Pripravili:

Predmetna kurikularna komisija za geografijo;

Prilagoditve so pripravili:

Roman Brvar; OŠ za slepo in slabovidno mladino Ljubljana;

Karmen Cunder; Zavod RS za šolstvo

VSEBINA

I. OPREDELITEV PREDMETA GEOGRAFIJA	3
II. SPLOŠNI CILJI GEOGRAFIJE V OSNOVNI ŠOLI	5
III. OPERATIVNI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI IN DEJAVNOSTI	7
6. RAZRED - ZEMLJA KOT CELOTA	7
6. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci	10
7. RAZRED - GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI EVROPE IN AZIJE	12
7. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci	23
8. RAZRED – GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI AMERIKE, AFRIKE, AVSTRALIJE IN POLARNIH OBMOČIJ	24
8. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci	30
9. RAZRED - SLOVENIJA, NAŠA DOMOVINA	33
9. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci	42
IV. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU ŠOLANJA	43
V. KATALOG ZNANJA	46
VI. SPECIALNODIDAKTIČNA NAVODILA	73
VI.1. Specialno didaktična navodila za poučevanje slepih in slabovidnih učencev	76
Posebne metode in oblike dela s slepimi in slabovidnimi učenci	76
VII. ZNANJA IZVAJALCEV UČNEGA NAČRTA	78
VIII. IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI	78
VIII.I. Izvedbeni standardi in normativi oz pogoji v katerih poteka pouk s slepimi in slabovidnimi učenci	79

I. OPREDELITEV PREDMETA GEOGRAFIJA

Mesto geografije v programu (kurikulumu) osnovne šole je utemeljeno s tem, da ta predmet pomaga mlademu človeku pridobiti znanje, sposobnosti in spretnosti, s katerimi se lahko orientira in razume ožje in širše življenjsko okolje, in da ga vzgaja v pravilnem vrednotenju in spoštovanju okolja. Geografsko znanje je sestavni del temeljne izobrazbe, ker vsebuje vedenja o domovini in svetu ter o varovanju okolja in smotrnem gospodarjenju z njim. Zato je to znanje nujno potrebno vsakemu mlademu človeku pred vstopom v delo ali v nadaljnje izobraževanje na katerikoli stopnji.

Z uresničevanjem tega učnega načrta želimo dati bodočim "upravljalcem sveta" temelje za razumevanje odnosov med človekom in naravo, zlasti za razumevanje okoljskih problemov.

Pri geografiji usposabljammo učence za odgovoren, angažiran in solidaren odnos do naravnega in družbenega okolja ter za reševanje prostorskih problemov in vzajemno sožitje med naravo in človekom.

Pri pouku geografije učenci razvijajo pozitivna čustva do lastne domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do njene naravne in kulturne dediščine. Spoznavanje vrednot in ljudi doma in po svetu prispeva k razumevanju med narodi ter spoštovanju drugačnosti.

Z vsebinami in aktivnimi metodami pri pouku geografije razvijamo sposobnosti učencev za uporabo preprostih raziskovalnih metod, s katerimi pridobivajo in posredujejo informacije o okolju in v okolju ter sposobnosti za uporabo medijev, za urejanje, razlago, uporabo in vrednotenje geografskih informacij.

Pri geografiji upoštevamo potrebe in interese učencev ter iščemo odgovore na aktualna vprašanja okolja, v katerem živijo. Razvijamo zanimanje učencev za domačo pokrajino in za vsakodnevni utrip življenja v širši okolici, v domovini in po svetu ter se odzivamo na dnevne aktualne izzive. Naloga šolske geografije je torej tudi razvijanje zanimanja za dogajanja v lastnem in tujem okolju ter vzpodbujanje k odgovornemu odločanju o pomembnih zadevah, kot je varovanje zdravega okolja.

Znanje, ki ga učenci pridobivajo pri drugih predmetih, geografija dopolnjuje in povezuje na specifičen način. Geografija je namreč naravoslovni in družboslovni predmet, ki hkrati povezuje med seboj naravnogeografska in družbenogeografska dogajanja v okolju. Tako mladega človeka uči misliti celostno in kompleksno.

Zgoraj navedene cilje dosegamo s smotrnim in aktualnim izbiranjem vsebin, s sodobnimi didaktičnimi oblikami in metodami, s pestrim izborom učnih pripomočkov in medijev ter s čim pogostejšim neposrednim opazovanjem geografskih procesov in pojavov v okolju, kjer nastajajo. Zlasti pouku v realnem okolju posvečamo veliko pozornost, ker s tem omogočamo doživljajsko učinkovitejši pouk.

II. SPLOŠNI CILJI GEOGRAFIJE V OSNOVNI ŠOLI

UČENCI PRI PREDMETU GEOGRAFIJA:

- PRIDOBIVAJO OSNOVNO ZNANJE O NARAVNOGEOGRAFSKIH IN DRUŽBENOGEOGRAFSKIH PROCESIH IN POJAVIH NA LOKALNI, REGIONALNI IN SVETOVNI RAVNI TER NJIHOVEM SOUČINKOVANJU;
- PRIDOBIVAJO PROSTORSKE PREDSTAVE O DOMAČEM KRAJU, DOMAČI POKRAJINI, DRŽAVI, DA BI LAHKO DOGAJANJE DOMA POSTAVILI V SVETOVNE OKVIRE;
- SPOZNAVAJO VREDNOTE IN ENKRATNOST SLOVENSKE POKRAJINE, RAZVIJAJO LJUBEZEN IN SPOŠTOVANJE DO SLOVENSKE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE IN PRIPADNOST SLOVENSKE DRŽAVI;
- RAZVIJAJO SPOSOBNOST ORIENTACIJE IN UPORABE ZEMLJEVIDOV;
- RAZVIJAJO SPOSOBNOST IZRAŽANJA GEOGRAFSKEGA ZNANJA V VERBALNI, KVANTITATIVNI IN GRAFIČNI OBLIKI Z UPORABO SODOBNE UČNE TEHNOLOGIJE (BESEDILO, SLIKE, GRAFIKONI, TABELE, DIAGRAMI);
- RAZVIJAJO SPOSOBNOST UPORABE PREPROSTIH METOD GEOGRAFSKEGA RAZISKOVANJA, KOT SO: OPAZOVANJE, MERJENJE, PREPROSTA ANALIZA, INTERVJU, KARTIRANJE, UPORABA STATISTIČNIH IN DRUGIH VIROV TER LITERATURE V UČILNICI IN NA TERENU;
- SPOZNAVAJO NUJNOST SMOTRNE RABE NARAVNIH DOBRIN IN S TEM POVEZANEGA VAROVANJA NARAVNEGA OKOLJA ZA PRIHODNJE GENERACIJE;
- SPOZNAVAJO VLOGO MANJŠIN KOT MOSTU MED NARODI NA PRIMERU SLOVENIJE IN OBMOČIJ SOSEDNIH DRŽAV, KJER ŽIVI SLOVENSKA NARODNOST;
- SPOZNAVAJO BOGASTVO RAZLIČNOSTI LJUDSTEV NA ZEMLJI IN SE VZGAJAJO V SPOŠTOVANJU TE RAZLIČNOSTI TER STRPNOSTI DO DRUGAČNIH PO VERI, RASI, JEZIKU IN NAVADAH;
- SPOZNAVAJO LEPOTE IN GEOGRAFSKO PESTROST SLOVENIJE V OKVIRU ZAKLJUČNIH EKSURZIJ IN TERENSKEGA DELA;
- RAZVIJAJO MIŠLJENJE Z URJENJEM V OPAZOVANJU, PRIMERJANJU, LOGIČNEM SKLEPANJU IN POSPLOŠEVANJU;
- RAZVIJAJO SPOSOBNOST ZA SAMOSTOJNO IZOBRAŽEVANJE S POMOČJO RAZLIČNIH VIROV ZNANJA: UČBENIKOV, VAJ, LITERATURE, ATLASOV, LEKSIKONOV, ENCIKLOPEDIJ, INTERNETA IN DRUGIH RAČUNALNIŠKIH PROGRAMOV;
- RAZVIJAJO SPOSOBNOST KOMUNICIRANJA IN SPOSOBNOST ZA DELO V SKUPINI.

OPOMBA

1. S črkami M, N in Z ob vzgojno-izobraževalnih ciljih so nakazani različni standardi znanj in možnost učne diferenciacije.

M - minimalni standard znanj (temeljni učni cilj) je tako pomemben, da je pogoj za učenčev nadaljnji napredek pri pouku geografije.

N - nekoliko zahtevnejši učni cilj - ni realno pričakovati, da bi ga dosegli vsi učenci.

Z - zahtevnejši učni cilj s poudarkom na samostojnosti učencev že pri usvajanju ciljev, na razvijanju kritičnost in sposobnosti kompleksnega geografskega mišljenja.

2. V učnem načrtu je nakazana možna časovna razporeditev učne snovi. Predlagamo, naj učitelji učno snov časovno razporedijo v skladu s posebnostmi učencev, ki jih poučujejo.

III. OPERATIVNI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI IN DEJAVNOSTI

6. RAZRED - ZEMLJA KOT CELOTA

Etapni učni cilji

Učenci v 6. razredu:

- spoznavajo kontinente, morja, njihovo geografsko lego ter razmerje med kopnim in morjem;
- spoznavajo najosnovnejše zakonitosti položaja in gibanja Zemlje v vesolju;
- spoznavajo posledice rotacije in revolucije ter vpliv tega na življenje ljudi (menjavanje dneva in noči, letnih časov itd.);
- primerjajo osnovne značilnosti toplotnih in rastlinskih pasov ter način življenja ljudi v posameznih toplotnih pasovih;
- se učijo uporabljati različne vrste zemljevidov in orientacije z njihovo pomočjo ter s pomočjo kompasa;
- razlikujejo prevladujoče reliefne oblike in način življenja ljudi v odvisnosti od njih;
- spoznavajo vlogo človeka pri spreminjanju pogojev za življenje;
- obišejo vsaj eno naravnogeografsko enoto Slovenije (interdisciplinarna ekskurzija).

Predlagane vsebine

Oblika in velikost Zemlje. Položaj Zemlje v vesolju. Morja in celine. Vodne in kopne površine.

Gibanja Zemlje in posledice. Toplotni pasovi. Rastlinski pasovi. Živalski svet na Zemlji. Prevladujoče reliefne oblike na zemeljskem površju ter pogoji za življenje ljudi v odvisnosti od njih.

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	Geografski pojmi in imena	Povezave
PREDSTAVITEV PREDMETA GEOGRAFIJA		
Učenec:		
spozna, kaj je predmet proučevanja geografije;	geografija, zemljepis	
I. 1. ZEMLJA KOT CELOTA		
Učenec:		
opiše obliko Zemlje;	globus	
imenuje in pokaže velike dele kopnega in morja na globusu in karti sveta;	celina ali kontinent, ocean, Evropa, Azija, Afrika, Amerika, Avstralija, Antarktika, Tihi ocean (Pacifik), Atlantski, Indijski ocean	
iz ustreznega grafičnega prikaza ugotovi, kolikšen del zemeljske površine je pokrit z vodo in s kopnim;	70% : 30%	MA
na izbranih primerih opiše pogoje za življenje ljudi ob in na morjih, rekah, jezerih, kontinentih;		SL, GV, ŠV
primerja celine po velikosti, geografski legi in razčlenjenosti obal ter prevladujočih reliefnih oblikah na njih;	gorovje, gričevje, kotline, nižine, doline...	MA
ob slikovnem materialu primerja prevladujoče reliefne oblike na zemeljskem površju in opiše na izbranem primeru pogoje za življenje ljudi v odvisnosti od reliefnih oblik;	Panonska nižina, Slovenske gorice, Ljubljanska kotlina	SL
pokaže na zemljevidu in na globusu zemeljske poloble in ekvator, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik, začetni poldnevnik in oba tečaja.	polobla, ekvator, začetni poldnevnik, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik, severni in južni tečaj	

Vzgojno-izobraževalni cilji in	Geografski pojmi in imena	Pove-
--------------------------------	---------------------------	-------

dejavnosti		zave
Učenec:		
razlikuje pojme,	vesolje, osončje, svetlobno leto, galaksija	
razlikuje vrste nebesnih teles.	zvezda, planet, luna ali satelit, meteor, meteorit, komet (repatica), Sonce, Luna , Rimska cesta, Zemlja , Mars, Merkur, Venera, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun, Pluton	
I. 2. GIBANJE ZEMLJE IN POSLEDICE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	Geografski pojmi in imena	Povezave
Učenec:		
opiše in razloži vrtenje Zemlje okoli svoje osi in njene posledice;	vrtenje, os, zemeljski tečaj ali pol, dan - noč	
opiše gibanje Zemlje okrog Sonca (kroženje);	kroženje Zemlje, prestopno leto	
opiše posledice kroženja Zemlje in nagnjenosti zemeljske osi;	vpadni kot sončnih žarkov, letni časi, toplotni pasovi	
razloži vzroke za spreminjanje dolžine dneva in noči v letu in našteje letne čase;	spomladansko in jesensko enakonočje, poletni in zimski sončni obrat, polarni dan, polarna noč	MA, D, NT
razloži vzroke za nastanek toplotnih pasov;	toplotni pas	
določi lego posameznih toplotnih pasov na karti sveta;	vroči (tropski) pas, severni in južni zmerno topli pas, severni in južni mrzli (polarni) pas	
primerja osnovne temperaturne in padavinske značilnosti posameznih toplotnih pasov ter njihov vpliv na rastlinstvo in živalstvo;	tropski deževni gozd, savana, stepa, puščavsko rastlinstvo, travniško rastlinstvo, sredoziemsko rastlinstvo, tundra, listnati gozd, iglasti gozd, mešani gozd (tajga)	BIO
na fotografiji prepozna		

značilno rastlinstvo posameznih toplotnih pasov;		
ob izbranih primerih opiše pogoje za življenje ljudi v posameznih toplotnih pasovih.		
I. 3. UPODABLJANJE ZEMELJSKEGA POVRŠJA		
Vsebine iz učnega načrta		
Prikazovanje zemeljskega površja. Globus, zemljevid. Vrste zemljevidov. Merilo, legenda.		
Uporaba zemljevidov v praksi. Orientacija v naravi s pomočjo zemljevida.		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	Geografski pojmi in imena	Povezave
Učenec:		
opiše načine prikazovanja zemeljskega površja na zemljevidu, reliefu, globusu in njihovo uporabnost ter izdela svoj reliefni zemljevid in panoramsko skico domače pokrajine na terenu;	splošni zemljevid, tematski zemljevid, globus, barvna lestvica, plastnica, nadmorska višina, relativna višina, absolutna višina, panoramska risba, strani neba, legenda, številčno, grafično opisno merilo	LV
naredi besedni opis pokrajine na podlagi dogovorjenih kartografskih znakov na zemljevidu;	kartografski znaki	
našteje in uporablja različne načine orientacije v naravi;		
giblje se v naravi s pomočjo kompasa in karte.	kompas	
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

6. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci

Slepim in slabovidnim učencem omogočimo delo z učili in pripomočki, ki so prilagojeni tipu, sluhu ali zmanjšani vidni zaznavi. Za potrebe slepih in slabovidnih učencev so že prilagojeni razni zemljevidi, globusi, telurij, kompas, načrti in razni merilni instrumenti. Pomembne so tudi tipne slike in modeli, ki omogočajo razumevanje zahtevnih pojmov in vsebin matematične geografije. Če pravilno pristopamo slepi ali slabovidni učenci ne bodo imeli težav z razumevanjem vsebine zemljevida ali določenih pojmov, kot so plastnice, azimut ali merjenje relativne višine.

Z upoštevanjem psihofizičnih posebnosti slepih in slabovidnih učencev je tudi dinamika osvajanja učnih vsebin nekoliko prilagojena.

Primer: Pri obravnavi poglavja »Upodabljanje zemeljskega površja«, slepi učenci potrebujejo le nekaj več časa, da lahko osvojijo temeljne pojme: plastnice, dogovorjeni znaki, branje zemljevida. Prilagajanje pa mora biti tudi vsebinsko, predvsem za slepe učence. Za slepe učence je plastnica oprijemljiv pojem šele takrat, ko jo lahko otipajo. Prav tako tudi dogovorjeni znaki, stopinjska mreža itd.. Za slabovidne pa so prilagoditve predvsem v izbirni povečavi, generalizaciji, poudarjenih barvah, posplošitvi in sintezi raznih prikazov, ki pojasnjujejo določene pojme.

Predvsem slepim učencem moramo omogočiti neposredno opazovanje z upoštevanjem elementarne orientacije. Učenci naj bi stvari neposredno opazovali, razumeli in spoznali, v kakšnem odnosu do okolja so. Probleme je lažje reševati, če so poti jasne in na njih ni ovir. Ko pa se pojavijo ovire, jih moramo znati premostiti ali pa na primeren način tudi zaobiti.

Ko pripravljamo načrt za terensko delo, ekskurzijo ali za opazovalne naloge, moramo učence predhodno seznaniti s pravilno uporabo pripomočkov, ki jih bodo pri opazovanju in vrednotenju potrebovali.

Pri slepih je orientacija specifična. Temelji na prepoznavanju znanih oblik in karakterističnih točk ter na neposrednem sistemu razumevanja odnosov med znanimi točkami v prostoru in na zemljevidu. Prav zato je pri pouku geografije dan poudarek stalnim praktičnim vajam iz orientacije tako v prostoru kot na zemljevidu.

Učenca moramo usmeriti do orientacijske točke oz. oporne točke. Če je to zemljevid, mu najprej položimo roko na zemljevid, kratko razložimo njegovo vsebino in ga usmerimo do legende.

Orientacija na tipni karti poteka postopno, v zaporedju od točke do točke. Šele ko učenec spozna posamezne elemente, lahko sklepa o vsebini. Pri orientaciji na tipni karti si slepi pomagata z opornimi točkami. Taka oporna točka je lahko reka, mesto, reliefna oblika.

Primer: Orientacija na reliefnem zemljevidu Slovenije se začne lahko iz položaja glavnega mesta Ljubljane, iz področja Julijskih Alp ali iz smeri obale.

7. RAZRED - GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI EVROPE IN AZIJE

Etapni učni cilji

Učenci v 7. razredu:

- spoznajo Evropo kot matično celino in pri tem vzporedno poglobljajo obče geografske pojme;
- spoznajo Azijo kot del Evrazije;
- primerjajo temeljne naravnogeografske in družbenogeografske značilnosti Evrope in Azije;
- se seznanijo z družbenimi razmerami v Evropi in Aziji v odvisnosti od naravnih pogojev in dogajanj v preteklosti;
- interdisciplinarna ekskurzija v eno izmed naravnogeografskih enot Slovenije.

Vsebine po učnem načrtu: geografska lega Evrope in Azije. Naravnogeografske značilnosti Evrope in Azije. Velike pokrajinske enote. Značilnosti podnebja, rastlinstva, vodovja, prsti. Naravna in politična povezanost Evrope in Azije.

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	Geografski pojmi in imena	Povezave
II. EVROPA IN AZIJA		
Učenec:		
na karti sveta določi geografsko lego;	vzhodna, zahodna, severna, južna polobla, ekvator, začetni poldnevnik (Greenwich), vzporedniki, poldnevnik, S in J od ekvatorja, V in Z od začetnega poldnevnika	MA
na globusu in zemljevidu določi geografsko lego Evrope in Azije in opiše posledice, ki so povezane z razsežnostjo ozemlja;	morska ožina, prekop, časovni pas, krajevni čas, datumska meja, Evrazija, Gibraltar, Nordkapp, Severno morje, Sredozemsko morje, Črno morje	
primerja geografsko lego Evrope in Azije z lego ostalih kontinentov;		
na zemljevidu določi mejo med Evropo, Azijo in Afriko;	Ural, Kaspijsko jezero, Bospor, Dardanele, Rdeče morje, Sueški prekop	
ob zemljevidu opiše površje Evrope in Azije, ga primerja med seboj in imenuje največja gorovja, nižine.	Skandinavsko gorovje, Alpe, Pireneji, Karpati, Himalaja, Vzhodno evropsko nižavje, Zahodnosibirsko nižavje	

<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
na karti pokaže večja gostota in redko poseljena območja v Evropi in Aziji;		
ob karti opiše jezikovno in versko raznolikost Evrope in sklepa na posledice;	Romani, Slovani, Germani, krščanstvo, katoličani, pravoslavni, protestanti	SL, etika, družba
opiše pomen evropske zveze za sodelovanje evropskih držav;	Evropska zveza (unija), svoboden pretok ljudi, blaga, delovne sile	
opredeli lego Evrope in Azije glede na toplotne in rastlinske pasove in jih primerja med seboj;	zmerno topli pas, polarni pas, tropski pas, subtropski pas	BIO
na izbranih primerih opiše prednosti in slabosti razčlenjenosti Evrope in Azije za življenje ljudi ter na zemljevidu pokaže večje polotoke in otoke;	Skandinavski, Pirenejski, Apeninski, Balkanski polotok, Britansko o., Korzika, Sardinija, Sicilija, Malta, Ciper, Japonsko otočje, Indonezijsko otočje, Filipinsko otočje, Dekanski polotok, Indokitajski polotok	
prikaže delitev Evrope in Azije na geografske enote in jih omeji na karti.	Južna in Jugovzhodna Evropa, Srednja Evropa, Zahodna Evropa, Severna Evropa, Vzhodna Evropa, Severna in Srednja Azija, Vzhodna Azija, Južna in Jugovzhodna Azija, Jugozahodna Azija	

JUŽNA IN JUGOVZHODNA EVROPA		
Vsebine iz učnega načrta		
<p>Naravnogeografske značilnosti Južne in Jugovzhodne Evrope. Vpliv geografske lege in Sredozemskega morja na podnebje in rastlinstvo Južne in Jugovzhodne Evrope. Značilnosti površja. Naravne nesreče v Južni Evropi.</p> <p>Prebivalstvo Južne in Jugovzhodne Evrope, raznolikost, značilnosti poselitve. Gospodarstvo.</p>		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
določi geografsko lego Južne in Jugovzhodne Evrope ter poimenuje večje polotoke, gorovja, nižine, otoke in morja;	Sredozemlje (Mediterran), Pirenejski (Iberski), Apeninski, Balkanski polotok, Jadransko, Egejsko, Jonsko, Ligursko, Črno morje, Padska nižina, Alpe, Pireneji, Apenini, Dinarsko gorstvo, Rodopi, Karpati, Balkan, Vlaška nižina	
razlikuje sredozemske države Južne Evrope od držav Jugovzhodne Evrope ter jih pokaže na karti.	Španija, Portugalska, Italija, Grčija, BiH, Srbija in Črna Gora , Hrvaška, Makedonija, Albanija, Romunija, Bolgarija	
ob izbranih primerih našteje in opiše značilne lastnosti in gibanja vode Sredozemskega morja (barva, temperatura, slanost);		
analizira vzroke za onesnaževanje Sredozemskega morja in sklepa o posledicah;		OV
s pomočjo klimograma razloži sredozemsko podnebje;	klimogram, sredozemsko (mediteransko) podnebje	
ob ustreznem slikovnem gradivu opiše značilnosti in pomen sredozemskega rastlinstva;	zimzeleno rastlinstvo, hrast plutovec, bor, aromatične rastline, oljka, agrumi (južno sadje)	BI
našteje in opiše značilne prsti in njihov pomen za človeka;	vulkanska prst, rdeča prst (jerovica)	
pokaže na karti glavna potresna in vulkanska območja v J. Evropi;	potres, vulkan ali ognjenik	

razloži vzroke za nastanek potresov;	središče potresa (epicenter)	
opiše posledice potresov v okolju in načine zaščite ter pomoči;		
pojasni delovanje vulkana in opiše posledice vulkanskih izbruhov za ljudi in okolje;	magma, lava, žrelo (krater), vulkanski pepel Etna, Vezuv	
opiše načine, s katerimi človek izboljšuje naravne pogoje za kmetijstvo;	kulturne terase, namakalni sistemi	
s pomočjo tematske karte ugotovi najbolj razvite industrijske regije J. Evrope;	Padska nižina	
ovrednoti lego J. Evrope za razvoj prometa;	prekop, morska ožina, Bospor, Dardanele, Gibraltar	
opiše naravne in družbene pogoje za razvoj turizma v J. Evropi,		
na izbranih primerih svetovno znanih turističnih mest ali pokrajin J. Evrope opiše pozitivne in negativne posledice turizma;	Benetke, Atene, Rim, Kreta, Costa Brava	
ob karti opiše pestro narodnostno in versko sestavo Jugovzhodne Evrope;		
sklepa na posledice političnih nasprotij za življenje ljudi in uničevanje naravnega okolja.		OV, etika in družba
SREDNJA EVROPA		
Vsebine iz učnega načrta		
Naravnogeografske enote. Značilnosti površja, podnebja in rastlinstva ter možnosti za razvoj kmetijstva in industrije. Politična slika Srednje Evrope.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
določi na zemljevidu lego Srednje Evrope, pokaže na karti značilne pokrajinske enote in razloži prehodnost Srednje Evrope v reliefnem, prometnem smislu in pomen te prehodnosti za življenje ljudi;	nižine, sredogorja s kotlinami, visokogorja, Severno, Baltsko morje, Nemško-Poljsko nižavje, Panonska nižina, Alpe, Zahodni Karpati, Odra, Visla, Laba, Donava, Ren	

primerja države Srednje Evrope po legi, velikosti in številu prebivalcev z uporabo ustreznih pripomočkov;	celinska država, obmorska država, Nemčija, Poljska, Češka, Slovaška, Avstrija, Slovenija, Lihtenštajn, Švica, Madžarska	
ob karti imenuje narode v Srednji Evropi in pove, katerim jezikovnim in verskim skupinam pripadajo.	Germani, Slovani, Ugrofinci	Etika, družba verstva
PANONSKA NIŽINA		
Vsebine iz učnega načrta		
Značilnosti Panonske nižine: oblika in obseg, vodna mreža, poplave. Podnebje, rastlinstvo in prst kot osnova za kmetijstvo. Življenje ljudi.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi lego Panonske nižine in pokaže, kolikšen in kateri del Panonske nižine pripada Sloveniji;	stepa, kulturna stepa, Panonska kotlina	
na osnovi izbranih primerov analizira probleme, s katerimi se srečujejo ljudje, ki živijo ob rekah (poplave, onesnaževanje, plovba);	kanal, regulacija	OV
primerja značilnosti podnebja, rastlinstva in prsti v Panonski nižini s podnebjem in rastlinstvom v domači pokrajini;	celinsko (kontinentalno) podnebje, stepa, črnica, puhlica	BI
sklepa o naravnih pogojih za kmetijstvo in industrijo;		
našteje prevladujoče kulturne rastline.	industrijske rastline, žita, sončnice, sladkorna pesa	

ALPE			
Vsebine iz učnega načrta			
Naravnogeografske značilnosti Alp: površje, podnebje, rastlinstvo.			
Prometna prehodnost Alp. Značilnosti poselitve in pogoji za gospodarstvo v Alpah.			
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>		<i>Povezave</i>
Učenec:			
na zemljevidu opredeli geografsko lego Alp, pokaže, kolikšen del Alp pripada Sloveniji, ugotovi smer slemenitve ter našteje najvišje vrhove in jih primerja s Triglavom;	Triglav, Mont Blanc		
poišče na zemljevidu najpomembnejše prelaze in predore v Alpah ter primerja njihov pomen za življenje ljudi nekoč in danes;			ZG
našteje zunanje preoblikovalce reliefa, opiše ledenik in njegove učinke na relief;	ledenik, groblja (morena), ledeniško jezero, Blejsko, Bohinjsko jezero, Bodensko jezero, Pasterca		
utemelji, zakaj se z višino spreminjata podnebje in rastlinstvo;	rastlinski višinski pasovi, višinska gozdna meja		
ob analizi tematskih kart in slikovnega materiala opiše naravne pogoje za gospodarski razvoj Alp.			
SREDOGORJA S KOTLINAMI, NEMŠKO-POLJSKO NIŽAVJE IN KARPATI			
Vsebine iz učnega načrta			
Naravnogeografske značilnosti. Pogoji za razvoj gospodarstva. Posledice industrijskega razvoja. Onesnaženje okolja.			
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>		<i>Povezave</i>
Učenec:			
na karti pokaže in primerja reliefne značilnosti sredogorja s kotlinami, Nemško-Poljskega nižavja in Zahodnih Karpatov;	grudasto gorovje, Nemško-Poljsko nižavje, Karpati, Schwarzwald, Švicarska, Češko-Moravska planota		

ob analizi tematskih kart sklepa na medsebojno odvisnost rudnega bogastva in razvoja industrije;	industrijska pokrajina, Šlezija, Češko rudogorje, Posarje, Porurje	
opiše spremembe, ki jih je povzročila industrializacija (onesnaževanje vode, zraka in prsti) in ukrepe za preprečevanje onesnaženosti.	umiranje gozdov, kisli dež	OV
ZAHODNA EVROPA		
Vsebine iz učnega načrta		
<p>Geografska lega Zahodne Evrope. Politična razdelitev.</p> <p>Naravnogeografske značilnosti. Površje. Vpliv Atlantskega oceana na podnebje in rastlinstvo. Povezanost Zahodne Evrope z morjem v preteklosti in danes. Hiter gospodarski razvoj zahodnoevropskih držav kot posledica razvoja pomorstva, tehničnih odkritij in kolonialnih osvajanj. Širjenje ozemlja in kmetijskih površin na račun morja.</p> <p>Visoko razvite države Zahodne Evrope.</p> <p>Prebivalstvo Zahodne Evrope.</p>		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi geografsko lego Zahodne Evrope ter pokaže države;	otoška država, obmorska država, Atlantska Evropa, Francija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Velika Britanija, Irska	
s pomočjo kart in slikovnega gradiva primerja značilnosti posameznih reliefnih enot Zahodne Evrope;	nižji svet, stara uravnana gorovja, mlado nagubana gorovja	
ugotovi podobnosti in razlike med atlantsko in sredozemsko obalo Zahodne Evrope z ozirom na členovitost in plimovanje ter vpliv razčlenjenosti in plimovanja na življenje ljudi;	klif, sipina, nasip, polder, depresija, plimovanje	
ovrednoti vpliv Severnoatlantskega (Zalivskega) toka na podnebje in rastlinstvo ter kmetijstvo Zahodne Evrope;	oceansko (atlantsko) podnebje, Severnoatlantski (Zalivski) tok, specializirano kmetijstvo	

analizira gospodarski pomen večjih zahodnoevropskih rek;	rečni promet, onesnaženost voda, Ren, Sena, Loara, Temza	OV
ovrednoti pomen obmorske lege v preteklosti in današnjo vlogo Z. Evrope v pomorstvu;	pomorska sila, kolonija, Rotterdam, London	ZG
s pomočjo podatkov v učbeniku oceni gospodarsko razvitost držav Z. Evrope;		
na karti pokaže najgosteje poseljena območja Z. Evrope in razloži vzroke za zgostitev prebivalstva.		
SEVERNA EVROPA		
Vsebine iz učnega načrta		
Geografska lega in njen vpliv na podnebje in rastlinstvo. Gospodarska usmerjenost kot odraz naravnogeografskih pogojev. Vpliv podnebja in reliefa na poselitev Severne Evrope.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
določi in opredeli geografsko lego S. Evrope glede na toplotne pasove;	severni tečajnik	
pokaže na karti države S. Evrope;	Norveška, Švedska, Finska, Danska, Islandija, Skandinavski polotok, Nordijske in Pribaltske države	
s pomočjo slikovnega gradiva opiše značilne reliefne oblike v S. Evropi, jih primerja med seboj z vidika možnosti poselitve;	fjord, fjell, gejzir	
razloži ledeniško preoblikovanost površja S. Evrope in odvisnost življenja ljudi od tega;		
razloži vzroke za razlike v dolžini dneva in noči pri nas in v mrzlem pasu;	polarna noč, polarni dan	
ovrednoti pomen Severnoatlantskega toka za življenje ljudi v S. Evropi;		
ob klimogramu razloži značilnosti podnebja in možnosti za razvoj kmetijstva;		

sklepa, katere so vodilne gospodarske panoge v državah S. Evrope glede na podnebje in rastje.		
---	--	--

VZHODNA EVROPA IN SEVERNA AZIJA

VZHODNA EVROPA IN SEVERNA AZIJA		
Vsebine iz učnega načrta		
Pojem Vzhodna Evropa, Severna Azija. Naravnogeografske značilnosti Vzhodne Evrope, Severne Azije. Družbenogeografske značilnosti Vzhodne Evrope, Severne Azije.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi lego in glavne geografske enote Vzhodne Evrope in Severne Azije glede na toplotni pas;	Vzhodna Evropa, Severna Azija, Vzhodnoevropsko nižavje, Ural, Sibirija	
s pomočjo ustreznih kart, slikovnega gradiva in klimogramov sklepa na klimatske in rastlinske značilnosti naravnih enot in pogoje za življenje ljudi;	tečaj mraza, polarno podnebje, tundra, tajga, stepa, črnica, gozdna stepa	
s pomočjo tematskih kart opiše pogoje za razvoj kmetijstva;		
s pomočjo gospodarske karte navede glavne naravne vire in sklepa na možnosti gospodarskega razvoja;		
ob karti opiše politično, narodnostno sestavo Vzhodne Evrope, Severne Azije;	Slovani, Rusi, Ukrajinci, Belorusi, SND, Rusija, Ukrajina, Belorusija, Moldavija	Etika, družba, verstva, ZG
analizira vzroke in posledice različne razporeditve prebivalstva (gostota in poseljenost);		
s pomočjo zemljevida imenuje večje reke in sklepa na njihov gospodarski pomen.	Volga, Dneper, Ob, Jenisej, Lena	

VZHODNA AZIJA		
Vsebina iz učnega načrta		
Politična slika. Naravnogeografske značilnosti Vzhodne Azije. Podnebje in rastlinstvo, velike reke. Vpliv naravnogeografskih značilnosti in naravnih katastrof na življenje in delo ljudi. Kitajska, Japonska.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
določi geografsko lego in položaj Vzhodne Azije;		
primerja med seboj velike naravnogeografske enote Vzhodne Azije;	puščava Gobi, Mongolija, Tarimska kotlina, Tibet, Tajvan, Korejski polotok	
na karti poišče države Vzhodne Azije;	Kitajska, Japonska, Mongolija, S in J Koreja	
na izbranih primerih analizira vzroke in posledice naravnih katastrof v Vzhodni Aziji;	potres, poplava	
pojasni vzroke in posledice neenakomerne gostote poselitve prebivalstva na Kitajskem in Japonskem;	Huang He, Chang Jiang	Etika, družba
pojasni vzroke in posledice značilne rasti prebivalstva na Kitajskem;	načrtovanje družine	
razloži probleme kmetijstva in prehrane prebivalstva v Vzhodni Aziji.	nomadska živinoreja	
JUŽNA IN JUGOVZHODNA AZIJA		
Vsebina iz učnega načrta		
Politična slika. Naravnogeografske značilnosti: relief, podnebje, rastlinstvo, vodovje. Naravne katastrofe in njihov vpliv na življenje in delo ljudi. Indokitajski polotok in Indonezija.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo zemljevida in slikovnega gradiva določi naravne enote Južne in JV. Azije, jih primerja med seboj ter opredeli vlogo Himalaje kot naravne pregrade;	Himalaja, Karakorum, Indijska podcelina, Indokitajski polotok, Indonezijsko otočje, Filipinsko otočje, Ind, Ganges, Brahmaputra, Mekong, Java, Borneo, Celebes	

opiše značilnosti in pomen monsunskega podnebja za življenje ljudi;	monsun, monsunsko podnebje	
ob politični karti našteje pomembnejše države J. in Jugovzhodne Azije.	Indija, Pakistan, Bangladeš, Indonezija, Vietnam, Kambodža, Singapur	
INDIJSKA PODCELINA		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo karte in slikovnega gradiva opiše velike razlike med pokrajinami Indijske podceline in posledice te raznolikosti;	Himalaja, Pandžab, Gangeško nižavje, puščava Thar, Dekanski polotok, Šrilanka	
ob izbranem primeru opiše posledice različne verske in socialne sestave prebivalstva;	kaste, hindujci, muslimani	verstva , etika, družba
sklepa o vzrokih in posledicah prenaseljenosti;	eksplozija prebivalstva	
razloži odvisnost kmetijstva od naravnih dejavnikov in vere.		
JUGOZHODNA AZIJA		
Vsebina iz učnega načrta		
Jugozahodna Azija, Bližnji in Srednji vzhod. Zemljepisna lega. Politična slika.		
Naravnogeografske značilnosti: površje, podnebje in rastlinstvo. Gospodarstvo. Prometna in strateška lega tega območja.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
sklepa o prometnem in strateškem pomenu tega prostora;	Mala Azija, Perzijski zaliv	ZG
na karti in ob slikovnem gradivu pokaže naravnogeografske enote JZ. Azije, jih primerja med seboj glede na površje ter našteje najpomembnejše države;	Zakavkaške države, Irak, Iran, Afganistan, Izrael, Turčija, Savdova Arabija, Gruzija, Kazahstan, Anatolsko višavje, Arabski polotok, Jordanski tektonski jarek, Mrtvo morje, Mezopotamija, Karakum, Kizilkum	
sklepa na možnost kmetijske izrabe v odvisnosti od		

podnebja;		
ovrednoti pomen nafte za življenje v tem delu sveta;	plinovod	
ob karti analizira vzroke za različno gostoto poselitve in analizira vzroke za politična trenja;	antisemitizem, Islam, Židje, Arabci, Palestinci	verstva , etika, družba
analizira vzroke in posledice osuševanja Aralskega jezera.	Aralsko jezero	
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

7. razred - **posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci**

Učni načrt za učence s težavami vidnega zaznavanja ima enak izobrazbeni standard. Odstopanja so le tam, kjer so nujne prilagoditve glede na zaznavanje in tehniko podajanja učnih vsebin. Glede na izpad vida mora učitelj graditi na nadomestnih poteh zaznavanja. Pri pouku učenec uporablja tipne zemljevide (reliefni in politični), slike (vplivi morja na obalo, kraški relief itd.), grafikone (klimogram), modele (model vulkana, polderja, fjorda) in razne specialne učne pripomočke (braillevo vrstico, braillov pisalni stroj). Slepimi in slabovidni učenec lahko s pridom uporablja prilagojen računalnik, zvočni zapis, povečevalo in sredstva za zapis ter risanje.

Evrozija je del sveta, kjer je tudi Slovenija. Pri obravnavanju vsebin mora biti več poudarka v odnosu Slovenija in EU. Prav je, da najdemo čas za pogovor o manjšinah in njih pravicah (tudi probleme slepih in slabovidnih v posameznih državah). Pozornost in praktično delo pa bo dano komunikaciji in predstavitvi dosežkov na tem področju s poudarkom za slepe in slabovidne. Pripravi tematskih referatov in navajanje za delo na internetu.

Informacija je danes izjemno dragocena in prav računalnik, ki je prilagojen slepem ali slabovidnemu uporabniku, jo lahko hitro in kvalitetno posreduje. Računalnik lahko pomembno prispeva k motivaciji in kvaliteti pouka. Da pa je lahko računalnik koristen pripomoček za učenje in sredstvo sporazumevanja, se je skozi uporabo v veliki meri potrdilo pri pouku geografije in zgodovine.

Specialna računalniška oprema, posebni programi in še dodatna usposobljenost učiteljev in učencev omogočajo dostop do različnih informacij. Prav informacija je za slepega izrednega pomena in na srečo tudi računalniška tehnologija postaja vse bolj dostopna slepim.

8. RAZRED – GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI AMERIKE, AFRIKE, AVSTRALIJE IN POLARNIH OBMOČIJ

Etapni učni cilji

Učenci v 8. razredu:

- spoznajo geografske značilnosti Afrike, Avstralije, Severne in Južne Amerike in polarnih območij;
- ob študiju primerov z različnih kontinentov spoznajo aktualne probleme sodobnega sveta, kot so prenaseljenost, oskrba z vodo, hrano, energijo, politična nasprotja;
- spoznajo družbene razmere na posameznih kontinentih v odvisnosti od naravnih možnosti;
- oblikujejo stališča in vrednote, kot so: spoštovanje drugih narodov in kultur, strpnost do drugačnosti, mednarodno sodelovanje;
- spoznajo potrebo po prizadevanju za uresničevanje svetovnega miru in ohranjanje naravne in kulturne dediščine;
- interdisciplinarna ekskurzija v eno izmed naravnogeografskih enot Slovenije.

AFRIKA		
Vsebine po učnem načrtu		
Geografska lega Afrike. Podnebni in rastlinski pasovi. Značilnosti površja. Vpliv naravnih dejavnikov na gostoto in razporeditev prebivalstva afriške celine.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
primerja geografsko lego Afrike z lego ostalih celin;		
na zemljevidu pokaže in imenuje velike naravnogeografske enote Afrike in jih primerja med seboj glede na geografsko lego, toplotni pas;	tropska celina, črna celina, Severna Afrika, Tropska Afrika, Južna Afrika, Čadska, Kongova kotlina, Etiopsko-Somalijsko višavje, Jezersko višavje, Kilimandžaro, Sahara, Kalahari	

imenuje in opiše posamezne podnebne in rastlinske pasove Afrike, jih primerja med seboj in opiše možnosti za življenje ljudi v njih;	kondenzacija, zenitno deževje, pasati, tropski deževni gozd, džungla, savana, stepa	
primerja količino in razporeditev padavin z rastlinskimi pasovi.	sahel, vadi	
opiše pomen reke Nil za življenje ljudi nekoč in danes;		ZG
opiše vzroke in posledice različne gostote poselitve in nekaj rasnih skupin in rasnih drobcev.	Bantu črnci, Sudanski črnci, Bušmani ali Grmičarji, Hotentoti, Pigmejci	Etika, družba
II. 1. SEVERNA AFRIKA		
Vsebina iz učnega načrta		
Družbenogospodarske značilnosti Severne, Severozahodne in Severovzhodne Afrike.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
ob zemljevidu imenuje države, ki jih prištevamo k Severni Afriki;	afriško Sredozemlje, atlaške države, Alžirija, Maroko, Tunizija, Egipt, Libija, Sudan	
s pomočjo gospodarske karte in slikovnega gradiva sklepa o pogojih za življenje v S. Afriki;	oaza	
razloži učinke Nilovih poplav, ovrednoti pomen doline reke Nil za gospodarski in turistični razvoj Egipta;	umetno namakanje	ZG, etika, družba, OV
opiše značilnosti prebivalstva S. Afrike.	Berberi, Arabci, bela rasa	
TROPSKA AFRIKA		
Vsebine iz učnega načrta		
Vpliv podnebnih in rastlinskih razmer na poselitev in družbenogospodarsko usmerjenost Nizke ekvatorialne Afrike, Visoke ekvatorialne Afrike in Zahodne Afrike.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
opiše naravne značilnosti Tropske Afrike;		

razloži pomen nadmorske višine za poselitev v ekvatorialnem pasu;		
s pomočjo tematske karte našteje naravne vire za gospodarstvo;	sisal, oljna palma, kava, sladkorni trst, banane selilno poljedelstvo, nabiralništvo, Nigerija, Kenija	
JUŽNA AFRIKA		
Vsebina iz učnega načrta		
Zemljepisna lega Južne Afrike. Naravne in družbene značilnosti. Rasno razlikovanje.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo zemljevida opredeli obseg J. Afrike in ga primerja s pokrajinami podobne geografske širine S od ekvatorja;		
analizira dejavnike, ki so vplivali na priseljevanje belega prebivalstva in oblikovanje političnih skupnosti;	rasno razlikovanje, Buri, država Južna Afrika, Madagaskar, Zambija, Namibija	ZG, etika, družba
s pomočjo gospodarske karte ugotoviti naravna bogastva Južne Afrike in sklepa na razvoj gospodarstva.		
AVSTRALIJA IN OCEANIJA		
Vsebina iz učnega načrta : Geografska lega. Osnovne naravne in družbene značilnosti. Gospodarski pomen Avstralije in Oceanije v svetu.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
na zemljevidu določi geografsko lego Avstralije in Oceanije;		
razloži vzroke za svojevrsten rastlinski in živalski svet Avstralije;	vrečarji, evkaliptus	BI
s pomočjo karte in slikovnega gradiva opiše površinsko izoblikovanost celine in vpliv Velikega razvodnega gorovja na podnebje in vodovje;	Srednjeavstralsko nižavje, Veliko razvodno gorovje, Veliki koralni greben	

opiše pomen površinske izoblikovanosti na razvoj prometa v Avstraliji.	koralni otok, atol, laguna	
s pomočjo karte in slikovnega gradiva primerja podnebno-rastlinske pasove v Avstraliji;		
opiše probleme preskrbe z vodo v Avstraliji;	arteški vodnjak	OV, etika, družba
opiše značilnosti poseljevanja kontinenta;	avstralski domorodci	
na zemljevidu določi lego otokov Oceanije, našteje večje skupine in sklepa o strateškem in prometnem pomenu Oceanije.	vulkanski otok, Nova Zelandija, Mikronezija, Melanezija, Polinezija, Havaji	
AMERIKA		
Vsebina iz učnega načrta		
Pojmi Amerika, Severna, Srednja in Južna Amerika, Latinska Amerika in Angloamerika. Zemljepisna lega Amerike.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
opiše pomen odkritja Amerike in razlikuje pojme Severna, Srednja in Latinska Amerika.	Novi svet, Krištof Kolumb, Angloamerika, Latinska Amerika, Severna Amerika, Srednja Amerika, Južna Amerika	ZG
ANGLOAMERIKA		
Vsebina iz učnega načrta		
Naravnogeografske značilnosti Severne Amerike. Politična razdelitev in prebivalstvo. Kanada: naravne osnove za gospodarstvo. Prebivalstvo Kanade. ZDA: gospodarska in politična velesila sodobnega sveta. Vloga ZDA v svetu.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
na zemljevidu določi lego Severne Amerike, njenih naravnih enot in držav;	Kordiljere, Skalno gorovje, Velika kotlina, Apalači, Priatlantsko nižavje, Osrednje nižavje, Kalifornijsko podolje, Labrador, Aljaska, Dolina smrti, Yellowstone, Mt. Mc Kinley, ZDA, Kanada	

primerja reliefne značilnosti naravnih enot Severne Amerike;	kanjon	
primerja podnebne in rastlinske pasove v S. Ameriki;	prerija, prerijska črnica, tornado, sekvoja	
ovrednoti pomen podnebnih in rastlinskih pasov za razvoj gospodarstva;		
analizira vzroke in posledice za različno gostoto poselitve Severne Amerike;		ZG
opiše sestavo prebivalstva S. Amerike, prednosti in slabosti večnacionalne skupnosti.	Indijanci, črnici	Etika, družba
KANADA		
s pomočjo gospodarske karte ugotovi naravna bogastva Kanade in ovrednoti njihov pomen za gospodarski razvoj;		
opiše pomen vodne poti po reki Sv. Lovrenca;	reka Sv. Lovrenca	
opiše vzroke in posledice zgostitve prebivalstva v južnem delu države.		Etika, družba
ZDA		
s pomočjo gospodarske karte našteje glavne naravne vire v ZDA in sklepa na možnosti njenega gospodarskega razvoja;		
ob analizi tematskih kart imenuje glavna industrijska in kmetijska območja v ZDA;		
našteje najpomembnejše kmetijske pasove v ZDA;	intenzivno, ekstenzivno kmetijstvo, farma, ranč, kavboj	
ovrednoti negativne posledice intenzivnega kmetijstva in industrije za naravno okolje.		OV

LATINSKA AMERIKA		
Vsebine iz učnega načrta		
Naravnogeografske značilnosti Srednje in Južne Amerike. Politična slika. Prebivalstvo. Gospodarska usmerjenost. Vloga Latinske Amerike v svetovni skupnosti.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
opiše pomen Panamskega prekopa za svetovni pomorski promet;	Panamski prekop, Srednja Amerika, Južna Amerika, Medmorska Amerika	
opiše vzroke in posledice kolonizacije Latinske Amerike;		ZG
ob karti in slikovnem gradivu našteje in opiše velike pokrajinske enote, jih primerja med seboj glede na različnost površja in našteje večje države;	Veliki in Mali Antili, Bahamsko otočje, Andi, Aconcagua, Gvajansko, Brazilsko višavje, Amazonsko, Orinoško, Laplatsko nižavje, Amazonka, Brazilija, Argentina, Čile, Venezuela	
na izbranem primeru ob slikovnem materialu razloži značilnosti podnebnih in rastlinskih pasov Latinske Amerike;	hurikani	
analizira vzroke in posledice nepremišljenega sekanja gozdov v Amazonskem nižavju;		
izdela stenski geografski časopis na temo Sodobni problemi prebivalstva in gospodarstva Latinske Amerike.	mestici, mulati	verstva, etika, družba

POLARNA OBMOČJA		
Vsebina iz učnega načrta		
Geografska lega in podnebje. Politični in gospodarski pomen polarnih območij.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
določi geografsko lego Arktike in Antarktike;	celinski led, ledena gora, Arktika, Antarktika	
izdela referat o podnebjju in rastlinstvu polarnih območij ter pogojih za življenje v njih.	Eskimi, Laponci, Sibirska ljudstva, iglu	
PROBLEMI SODOBNEGA SVETA		
Učenec:		
ob izbranih primerih z različnih kontinentov opiše sodobne probleme (prenaseljenost, oskrba z vodo, hrano, energijo, ekološke probleme, aids...) in išče kontraste (jezikovne, verske, gospodarske).		
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

8. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci

Priporočila se sprotne aktualizacija dogodkov tako iz fizične, kot iz družbene geografije. Predvsem slepi in slabovidni učenci so omejeni za celostno informacijo. Le to pa je potrebno pojasniti in nazorno predstaviti, da lahko polno zaživi in jo učenci lahko razumejo in uporabijo. Z uporabo specialnih učnih pripomočkov, učil in široke uporabe didaktičnega kompleta, ki prilagojen slepem ali slabovidnim učencem, bo pouk geografije lahko zelo uspešen.

Tip je za slepega vsekakor najvažnejše čutilo. S tipom zaznava prostor in prihaja do predstav. Če hočemo, da bo slepi učenec nekaj spoznal, mora to tudi otipati. Tako si bo ustvaril predstavo o obliki, velikosti in vsebini določenega predmeta. Poiskati moramo način, ki lahko nudi slepemu samostojen in celovit dostop do informacije.

Pri tipu moramo upoštevati tipni prag, ki je lahko pri posameznih učencih zelo različen. Z vajo se tudi tipna zaznava izboljšuje. S pojmom tipni prag označujemo sposobnost učenca, da na tipni sliki še lahko zazna in s tipom pravilno razbere informacijo, ki je prikazana v obliki pogojnega znaka ali kakšne druge informacije. Zato mora učitelj zemljepisa pri izdelavi tipnega prikaza upoštevati zakonitosti tipne zaznave oz. tipnega praga. Tipna informacija ne sme biti manjša od brajeve točke, kar pomeni, da mora biti med posameznimi pogojnimi znaki toliko prostora, da informacijo še lahko zaznamo z blazinico na prstu.

Bližinsko opazovanje in zaznavanje s tipom je princip opazovanja pri močno slabovidnih ali praktično slepih učencih. Če je predmet opazovanja materialni vir ali tipna aplikacija, sodelujejo pri opazovanju tudi drugi čuti. Ko pa učenec opazuje sliko preko medijev (video, diaproyekcija, film, računalnik itd.), je nujna sprotne razlaga učitelja. Prav je, da se slepi in slabovidni učenci naučijo sprejemati informacije tudi preko teh medijev, kajti dejstvo je, da bi bile strogo izbrane informacije preozke. Slepemu tudi zvoki, šumi itd... preko televizije, kina ali videa lahko na podlagi predhodnih izkušenj približajo svojevrstno, čeprav nepopolno, dojemanje realnega sveta.

Ko imamo v razredu predavanje z diapozitivi smo pozorni predvsem na naslednje:

- dostopnost in možnost bližinskega gledanja, -
- živo slikovito podajanje vsebin brez tihih premorov, -
- veliko primerjav, prisposodob, priložnostnih doživljajev, -
- demonstracija raznih predmetov pa tudi dišav, glasbe, ..., -
- neposredni kontakt z učenci, kratke anekdote itd.,
- vmesna vprašanja učencev in pojasnila ali dopolnila,
- uporaba specialnih pripomočkov.

Perspektiva opazovanja je pri slabovidnih učencih otežena, zato k učencem pristopamo s kombinirano metodo opazovanja, kjer poleg preostalega vida učenci koristijo tudi druge zaznavne poti. Ko učenci opazujejo in zaznavajo z vidom, se oddaljeni predmeti, barve, kontrast, globina, detajli brišejo ali izginjajo. Za slabovidne je vidni prostor ožji in omejen. K delu je potrebno pristopati celovito z upoštevanjem vzrokov in posledic zmanjšane zaznavanja učencev.

Pri zoženem vidnem polju so izrazite težave pri opazovanju predmeta ali slike kot celote. Učenci, ki imajo zoženo vidno polje, zato zaznavajo predmet po delčkih oz. postopno.

Daljnovidni učenec bo dokaj dobro videl obris zemljevida, ne pa detajlov. Potrebuje pomoč, da ga usmerimo do oporne točke, reke, mesta, gore..., kjer si bo lahko pomagal s povečevalom - lupo.

Kratkovidni učenec vidi celoto (zemljevid) nejasno, ko se mu približa, pa izgubi orientacijo oz. predstavo o prostoru. Če vsebine zemljevida še ni dovolj osvojil, bo imel velike težave z orientacijo oz. z iskanjem določene točke npr. kraja. Potrebuje neposredno pomoč ali usmeritev do iskane informacije.« Poglej, tu je sotočje, sedaj pa pojdi navzgor ob levem pritoku in na desnem bregu boš našel iskani kraj.»

Individualizacija je pogoj za uspešno delo pri pouku geografije. Pri posameznem učencu moramo upoštevati njegove psihofizične in zaznavne sposobnosti, ki nas vodijo pri pripravi didaktičnih kompletov, učnih lističev in specialnih učnih pripomočkov. Že v procesu priprave na določeno vsebino moramo poiskati poti in načine, kako posameznemu učencu približati, razložiti in predstaviti vsebine ali določen geografski pojem.

Primer: Slabovidni učenec težko zaznava barvno sliko. Pristopimo in mu pod povečevalom najprej splošno razložimo vsebino slike. Slika je narisana v perspektivi, prikazuje ledeniško preoblikovano alpsko dolino. V ospredju je reka in prometne poti, na levi je naselje. Ob straneh se vidijo pobočja, ki postopoma prehajajo v predgorje. V ozadju se nejasno vidijo s snegom prekrite gore. Učenec si ogleda linijo dna doline in pobočij. Opazi, da je zaobljena, kot nekakšna črka U. Vidi se, da je to ledeniška dolina. Sedaj povečamo del slike, kjer je naselje. Kakšne so strehe, glede na naklon? S čim so prekrite? Tako lahko učenec še naprej spoznava posamezne elemente slike in prihaja do različnih pojmov in sklepov.

9. RAZRED - SLOVENIJA, NAŠA DOMOVINA

Etapni učni cilji

Učenci v 9. razredu:

- spoznajo geografske značilnosti Slovenije kot svoje domovine in države in jih primerjajo z izbranimi državami Evrope;
- razvijajo prostorsko predstavo o Sloveniji, njenih pokrajinah, etničnem ozemlju ter o njeni ožji in širši soseščini - primerjajo z Evropo in svetom;
- spoznajo naravno in kulturno dediščino svoje domovine in se ozaveščajo o pomembnosti njenega varovanja in ohranjanja;
- spoznavajo naravne možnosti za gospodarski razvoj Slovenije in njene možnosti za uveljavitev v mednarodni skupnosti;
- spoznavajo pomen posameznih gospodarskih panog za zadovoljevanje potreb družbe; njihovo razvitost primerjajo s sosednjimi državami;
- spoznavajo negativne učinke človekove dejavnosti v domačem okolju in se usposabljujejo za takšno odločanje o posegih v okolje, ki dolgoročno ne bo rušilo naravnega ravnotežja;
- spoznajo značilnosti prebivalstva Slovenije in se seznanijo s položajem italijanske in madžarske manjšine pri nas ter slovenske v Italiji, Avstriji ter na Madžarskem;
- na primeru domače regije se usposabljujejo za uporabo preprostih metod raziskovalnega dela in se urijo v rabi statističnih in drugih virov;
- interdisciplinarna ekskurzija v eno izmed naravnogeografskih enot Slovenije.

I. GEOGRAFSKA LEGA SLOVENIJE

Vsebine iz učnega načrta		
<p>Lega Republike Slovenije, Slovensko etnično ozemlje. Slovenija v Evropi na stičišču Srednje Evrope in Balkana. Slovenija na stičišču Alp, Dinarskega gorstva, Panonske kotline ter Jadranskega morja. Slovenija med razvitim evropskim zahodom in slabše razvitim vzhodom. Prek Slovenije vodijo pomembne prometne poti. Povezanost Slovenije s sosedomi prek narodnostnih manjšin in priseljencev ter izseljencev.</p>		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo ustrezne karte opredeliti lego Slovenije;	narodnostna meja, državna meja	
opiše lego Slovenije na stičišču Alp, Dinarskega gorstva, Panonske kotline in Jadranskega morja;		
ovrednoti lego Slovenije z vidika odprtosti in prehodnosti v prometnem in gospodarskem smislu.	maloobmejni prehod, mednarodni mejni prehod	

II. NARAVNOGEOGRAFSKE ENOTE SLOVENIJE

PRVA NARAVNOGEOGRAFSKA ENOTA, KI JO OBRAVNAVAMO, NAJ BO TISTA, V KATERI SE NAHAJA ŠOLA.

Vsebine po učnem načrtu

Gorski, primorski in nižinski svet. Reliefne značilnosti Slovenije: višinska oblikovanost posameznih enot. Geološka zgradba Slovenije. Kameninska zgradba Alp, Dinarskega sveta, Panonske kotline in Jadranske kotanje. Tektonsko preoblikovanje ozemlja in delovanje rek in ledenikov v geološki preteklosti v povezavi z današnjo oblikovanostjo površja in naravnimi bogastvi.

<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
na karti omeji pet naravnogeografskih enot Slovenije in jih primerja med seboj glede na geografsko lego, podnebje in reliefne značilnosti;	Alpske pokrajine, Predalpske pokrajine, Panonske pokrajine, Kraške pokrajine, Primorske pokrajine	
opiše glavne faze nastanka današnjega reliefa Slovenije in dejavnike, ki so ga oblikovali;	usedline (sedimenti), geološke dobe, zunanje sile, notranje sile, paleozoik, mezozoik, kenozoik (terciar, kvartar)	

opiše pomen površja in kamninske zgradbe za človeka na primeru domače pokrajine, (terensko delo).	zakrasevanje, kras, magmatske, metamorfne kamnine, apnenec, tonalit, fliš	
2.1. GORSKI SVET		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	Geografski pojmi in imena	Povezave
Učenec:		
ob karti umesti gorski svet na ozemlju Slovenije v večje evropske gorske sisteme;	Alpe, Dinarsko gorstvo	
opiše in primerja med seboj njihove bistvene značilnosti.	nagubano gorstvo	
ALPSKE POKRAJINE		
Vsebine po učnem načrtu		
Lega slovenskega alpskega sveta v evropskih Alpah. Podnebje in rastlinstvo v Alpah. Značilnosti alpske pokrajine ter pogoji za življenje in gospodarstvo v slovenskih Alpah. Ekološki problemi in problemi varstva naravne in kulturne dediščine v alpskem svetu.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
razloži vpliv reliefa, podnebja, rastlinstva, voda na pogoje za življenje ljudi in gospodarstvo v alpskih pokrajinah Slovenije;	celinsko podnebje, gorsko podnebje, višinski rastlinski pasovi, toplotni obrat (inverzija), planinsko pašništvo, odseljevanje prebivalstva, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Gorenjska	BI
ovrednoti posamezne reke glede na njihovo vodnatost in možnosti izrabe vodne sile;	vodostaj	
izdela stenski geografski časopis na temo Prizadevanja in ukrepi za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v slovenskih alpskih pokrajinah;	narodni park, sonaravno gospodarjenje z gozdovi, Triglavski narodni park	OV, LV, SL
pokaže na karti slovensko etnično ozemlje na drugi strani državne meje v Alpah.	kulturno, gospodarsko sodelovanje, Karavanški predor	Etika, družba

PREDALPSKE POKRAJINE		
Vsebine po učnem načrtu		
Lega in razdelitev predalpskega sveta: hribovja, doline in kotline. Podnebje in rastlinstvo v predalpskem svetu. Značilnosti pokrajine in pogoji za življenje in gospodarstvo v predalpskem svetu v primerjavi z alpskim. Ekološki problemi in problemi ohranjanja naravne in kulturne dediščine v predalpskem svetu.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
pokaže na karti in imenuje pokrajinske enote slovenskega predalpskega sveta;	Zahodno Predalpsko hribovje, Vzhodno Predalpsko hribovje, Severovzhodno Predalpsko hribovje, Škofjeloško in Polhograjsko hribovje, Posavsko hribovje, Pohorje, Kozjak, Štajerska, Koroška	
s pomočjo karte in klimogramov opiše značilnosti reliefa in podnebja v predalpskem svetu in ju primerja z alpskim oziroma s tistim v domači pokrajini;		
sklepa na pogoje za gospodarski razvoj v predalpskih pokrajinah in kotlinah Slovenije;		
opiše primere prizadevanj in ukrepov za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v slovenskem predalpskem svetu;		OV
opiše geografske značilnosti Ljubljanske kotline.	Ljubljanska kotlina, Blejski kot, Bistriška ravan, Ljubljansko barje	

DINARSKE POKRAJINE SLOVENIJE

Vsebine po učnem načrtu		
Značilnosti pokrajine ter pogoji za življenje in gospodarstvo v dinarskem svetu Slovenije; kraške oblike v reliefu, vodne razmere, gospodarske panoge, prometna povezanost. Ekološki problemi in problemi ohranjanja naravne in kulturne dediščine v dinarskem svetu. Odnosi s sosedi.		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
s pomočjo karte, slikovnega gradiva in klimogramov opiše značilnosti reliefa, podnebja in voda v dinarskokraške pokrajinah Slovenije;	Kras, dinarska slemenitev, kraški pojavi, kraška jama, vrtača, kraško polje, suha dolina, ponikalnica, Visoke dinarske planote: Trnovski gozd, Nanos, Snežnik, Postojnska vrata, Notranjsko podolje, Planinsko in Cerknjsko polje, Ribniško in Kočevsko polje, Nizke dinarske planote: Dolenjsko podolje, Gorjanci, Bela Krajina, Postojnska jama, Cerknjsko jezero, Dolenjska, Notranjska	BI, KE
primerja pogoje za življenje in gospodarjenje v dinarskih pokrajinah s tistimi v alpskih pokrajinah Slovenije;		
izdela stenski geografski časopis o prizadevanjih za ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter ekološkega ravnovesja v dinarskih pokrajinah Slovenije.		OV

PRIMORSKE POKRAJINE		
Vsebine po učnem načrtu		
<p>Legslovenskega primorskega sveta ob Jadranu in v Sredozemlju. Značilnosti pokrajine in naselij ter pogoji za življenje v priobalnem pasu in v notranjosti. Značilnosti Jadranskega morja: slanost, plimovanje in morski tokovi. Ekološki problemi in skrb za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Odnosi s sosedi.</p>		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
ovrednoti pomen Jadranskega morja za podnebje, rastlinstvo, promet, turizem, ribolov in kmetijstvo;	pomorstvo, ribištvo	etika, družba, BIO, OV,
ovrednoti rabo tal v različnih pokrajinah primorskega sveta z vidika interesov turizma, prometa, kmetijstva, poselitve;	flišne pokrajine, kraške pokrajine, Koprsko primorje, Vipavska dolina, Goriška Brda, dolina notranjske Reke z Brkini, Kras, Primorska	SL
opiše načine povezovanja s sosednjo Italijo in Hrvatsko;	Slovenci na Tražaškem in Goriškem	
pripravi kratek referat ali pa geografski plakat o ekoloških problemih v primorskih pokrajinah Slovenije.		LV
PANONSKE POKRAJINE SLOVENIJE		
Vsebine po učnem načrtu		
<p>Legslovenskega panonskega sveta v Panonski nižini. Značilnosti pokrajine in pogoji za življenje v panonskem svetu Slovenije v primerjavi z ostalimi deli Panonske nižine. Problemi onesnaževanja zemlje in podtalnice ter problemi ohranjanja naravne in kulturne dediščine v panonskem svetu. Odnosi s sosedi.</p>		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
utemelji prehodnost pokrajin panonske Slovenije;	prehodna pokrajina, tranzitni promet, Goričko, Ravensko, Dolinsko, Mursko polje, Dravsko in Ptujsko polje, Slovenske gorice, Haloze, Celjska kotlina, Krška kotlina, Prekmurje, Prlekija	
opiše pogoje za življenje ljudi in gospodarstvo v odvisnosti od reliefa, podnebja, prsti in voda v panonskih pokrajinah Slovenije;	mineralne, termalne vode, toplice; Moravske, Atomske, Čateške, Radenci, Rogaška Slatina; Drava, Mura	

na izbranih primerih predstavi probleme kmetijske prenaseljenosti, odseljevanja, onesnaževanja podtalnice;		
opiše primere prizadevanj in ukrepov za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v panonskih pokrajinah slovenskega sveta;	mlinarstvo na Muri, štoklje	OV, SL
opiše načine povezovanja in življenja ljudi na narodnostno mešanem ozemlju.	narodnostno mešano ozemlje, Porabski Slovenci	Etika, družba
GOSPODARSTVO		
Vsebine po učnem načrtu		
Gospodarske panoge v Sloveniji. Kmetijstvo. Kmetijske panoge. Izvoz in uvoz. Perspektive nadaljnega razvoja. Ekološki problemi v kmetijstvu. Gozdarstvo. Delež gozdnih površin, pomen gozda za človeka. Ekološki in ekonomski problemi izkoriščanja in predelave rud. Pogoji za razvoj industrije in dejavniki njene razmestitve. Ekološki problemi. Energetski viri v Sloveniji in načini pridobivanja energije. Ekološki problemi pri pridobivanju energije. Notranja in zunanja trgovina. Kaj izvažamo in kaj moramo uvažati. Promet. Kopni, vodni, zračni promet, cevovodi in prenos informacij. Onesnaževanje okolja s prometom. Turizem. Gospodarski pomen turizma. Pogoji za njegov razvoj. Vrste turizma. Perspektive turističnega razvoja Slovenije. Skrb za zdravo okolje kot pogoj za razvoj turizma. Slovenija v mednarodnih gospodarskih in političnih skupnostih. Gospodarstvo domače regije (kraja, občine).		
<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
razloži pomen posameznih gospodarskih dejavnosti za prebivalstvo in sklepa o naravnih in družbenih pogojih za njihov razvoj v Sloveniji ter domači pokrajini (terensko delo);	gospodarske dejavnosti	
sklepa o možnostih razvoja slovenskega kmetijstva glede na naravne pogoje v posameznih delih Slovenije in v domači pokrajini;	intenzivno, ekstenzivno kmetijstvo, hektarski donos, melioracija, specializacija, biokmetijstvo	
razloži odnos industrija-okolje-človek ter našteje primere ukrepov za varovanje okolja pred škodljivimi vplivi industrije v domačem okolju in v Sloveniji;	industrijska pokrajina	OV, KE, etika, družba

razloži pomen trgovine kot gospodarske panoge.	notranja trgovina, zunanja trgovina, izvoz, uvoz	
našteje energijske vire v Sloveniji in jih ovrednoti z gospodarskega in okoljskega vidika;	obnovljivi in neobnovljivi energijski viri	OV
našteje vrste prometa in opredeli njihove prednosti in pomanjkljivosti glede na zmogljivost, hitrost in onesnaževanje okolja;	cestni, vodni, zračni	
razloži vlogo prometa v gospodarstvu in opredeli geografske dejavnike, ki vplivajo na njegov razvoj,		
pokaže na zemljevidu najpomembnejše prometne povezave na ozemlju Slovenije in ovrednoti njihov pomen;	slovenski cestni križ	
analizira naravne in družbene danosti za razvoj turizma v Sloveniji in jih primerja s tistimi v sosednjih državah;		
s pomočjo metod terenskega dela analizira vrste, razvitost in pomanjkljivosti prometa ter turizma v domačem kraju in izdela preprost turistični prospekt domačega kraja;		LV, SL
oblikuje geografski plakat na temo Slovenija v mednarodnih in političnih skupnostih.		LV
IV. PREBIVALSTVO		
Vsebine po učnem načrtu		
<p>Območja zgostitve in redke poseljenosti prebivalstva Slovenije. Rast (gibanje) prebivalstva: naravna rast in selitve. Vzroki priseljevanja in odseljevanja prebivalstva Slovenije. Starostna sestava, izobrazbena sestava, aktivno prebivalstvo v primerjavi s sosedi. Narodnostna sestava Slovenije in vzroki zanjo. Slovenci po svetu: slovenske narodnostne manjšine v sosednjih državah, zdomci in izseljenci. Človečanske pravice in pravice manjšin. Italijanska in madžarska manjšina v Sloveniji. Sestava prebivalstva domače regije (kraja, občine). Aktualni problemi prebivalstva domače regije.</p>		

<i>Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti</i>	<i>Geografski pojmi in imena</i>	<i>Povezave</i>
Učenec:		
našteje in razloži dejavnike, ki vplivajo na različno gostoto poselitve Slovenije in pokaže na karti najgosteje in najredkeje poseljene slovenske pokrajine;		
razloži dejavnike, ki vplivajo na rast prebivalstva;	rodnost (nataliteta), smrtnost (mortaliteta), naravni prirastek, selitve	
s pomočjo podatkov primerja rast prebivalstva v Sloveniji z izbrano sosednjo državo;		
s pomočjo podatkov opiše narodnostno sestavo prebivalstva Slovenije in ovrednoti pravice manjšin v Sloveniji in slovenske v sosednjih državah;	narod, narodnostna skupnost, narodnostna manjšina, Koroški Slovenci	Etika, družba, ZG
pravilno uporablja pojme aktivno in vzdrževano prebivalstvo;	aktivno prebivalstvo, vzdrževano prebivalstvo	
razlikuje pojme primarna, sekundarna, terciarna, kvartarna dejavnost;	primarna, sekundarna, terciarna dejavnost, kvartarna dejavnost	
opiše pomen zaposlitvene in izobrazbene sestave prebivalstva Slovenije za gospodarski razvoj.		
s pomočjo starostnih piramid ovrednoti spolno in starostno sestavo prebivalstva Slovenije v primerjavi z izbrano sosednjo državo;	starostna piramida	
razloži vzroke in posledice selitev prebivalstva v Sloveniji;	selitev (migracija, emigracija, imigracija), politični, verski, gospodarski vzroki; migracijski tok, zdomci, izseljenci	
ob uporabi različnih virov in literature izdela grafični prikaz sestave prebivalstva domače pokrajine in ga ovrednoti.	starostna, narodnostna, izobrazbena sestava	
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje		

9. razred - posebna priporočila za delo s slepimi in slabovidnimi učenci

Z dokončanim 9. Razredom morajo biti učenci praviloma geografsko pismeni. Tudi slepi in slabovidni učenci pri tem nikakor ne smejo biti izjema. Za slepe in slabovidne učence so ta znanja še toliko bolj uporabna. Slep učenc bo tako rekoč celo življenje vezan na življensko uporabno orientacijo in uporabo najsodobnejših orientacijskih pripomočkov. Tako tipnega kompasa, tipne karte, navigacijskih sistemov GPS itd.. Slep učenc pa do neke mere tudi slabovidni učenc mora osvojiti tudi metalno karto bližnje okolice oz. svoje delovne in življenske sredine. To mentalno karto pa bo moral tudi sproti dopolnjevati in vrednotiti.

Zemljevidi, ki jih uporabljajo slepi, so prilagojeni tipni zaznavi. Opremljeni so z dogovorjenimi tipnimi znaki in napisi v braillevi pisavi. Zemljevida, ki ga naj bi uporabljali slepi, nikakor ne moremo samo prilagoditi iz običajnega vidnega, ampak ga moramo izdelati na osnovi tipne kartografije. Zemljevidi oz. tipne karte, načrti in skice so najbolj prepoznavni element pri pouku geografije za slepe učence.

Brez **ekskurzije** oz. neposrednega praktičnega dela pri pouku tako v razredu kot zunaj njega pouk geografije nikakor ne more biti dovolj uspešen. S prevladujočim teoretičnim delom v razredu bi učenci vsekakor težko osvojili določene pojme, znanja ali spretnosti. ko reka, mesto, reliefna oblika

Ekskurzija

Priprava in izvedba ekskurzije za slepe in slabovidne učence se dokaj razlikuje od klasične osnovnošolske ekskurzije. Že pred izvedbo ekskurzije moramo do podrobnosti poznati njeno vsebino in obseg. Zato moramo predhodno pripraviti določene prikaze, makete in na primeren način razložiti pojave. Že pred začetkom ekskurzije moramo poiskati kvalificirane vodiče in primerne kraje postankov.

IV. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU ŠOLANJA

Znanja in aktivnosti		Geografski pojmi in imena
Učenec:		
imenuje in pokaže velike dele kopnega in morja na globusu in karti sveta;	M	celina ali kontinent, ocean, Evropa, Azija, Afrika, S. in J. Amerika, Avstralija, Antarktika, Tihi ocean (Pacifik), Atlantski, Indijski ocean
na izbranih primerih analizira pogoje za življenje ljudi ob in na morjih, rekah, jezerih, kontinentih;	M	
ob slikovnem materialu primerja prevladujoče reliefne oblike na zemeljskem površju in na izbranem primeru opiše pogoje za življenje ljudi v odvisnosti od reliefnih oblik;	M	Panonska nižina, Slovenske gorice, Ljubljanska kotlina
pokaže na zemljevidu in na globusu zemeljske poloble in ekvator, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik, začetni poldnevnik in oba tečaja;	M	polobla, ekvator, začetni poldnevnik, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik
opiše in razloži vrtenje Zemlje okoli svoje osi in posledice vrtenja;	N	vrtenje, os, zemeljski tečaj ali pol, dan – noč
opiše posledice kroženja Zemlje in nagnjenosti zemeljske osi;	N	vpadni kot sončnih žarkov, letni časi, toplotni pasovi
razloži vzroke za spreminjanje dolžine dneva in noči v letu in našteje letne čase;	M	spomladansko in jesensko enakonočje, poletni in zimski sončni obrat, polarni dan, polarna noč
razloži vzroke za nastanek toplotnih pasov;	N	toplotni pas
določi lego posameznih toplotnih pasov na karti sveta;	M	vroči (tropski) pas, severni in južni zmerno topli pas, severni in južni mrzli (polarni) pas
primerja osnovne temperaturne in padavinske značilnosti posameznih toplotnih pasov ter njihov vpliv na rastje in živalstvo;	N	tropski deževni gozd, savana, stepa, puščavsko rastlinstvo, travniško rastlinstvo, sredozemsko rastlinstvo, tundra, listnati gozd, iglasti gozd, mešani gozd (tajga)
na fotografiji prepozna značilno rastlinstvo posameznih toplotnih	N	

pasov;		
ob izbranih primerih analizira pogoje za življenje ljudi v posameznih toplotnih pasovih;	M	
uporablja različne vrste zemljevidov.	M	

Znanja in aktivnosti		Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na karti sveta določi geografsko lego;	M	vzhodna, zahodna, severna, južna polobla, ekvator, začetni poldnevnik (Greenwich), vzporedniki, poldnevnik, S in J od ekvatorja, V in Z od začetnega poldnevnik
ob zemljevidu opiše naravnogeografske značilnosti kontinentov in jih primerja med seboj (površje, rastlinstvo, podnebje);	M	
ob tematskih kartah opiše značilnosti prebivalstva in gospodarstva kontinentov;	M	
opiše pomen Evropske zveze za sodelovanje evropskih držav;	N	Evropska zveza (unija), svoboden pretok ljudi, blaga, delovne sile
ob izbranih primerih z različnih kontinentov opiše sodobne probleme (prenaseljenost, oskrba z vodo, hrano, energijo, ekološke probleme...) in vrednoti kontraste (jezikovne, verske, gospodarske);	M	
na karti omeji pet naravnogeografskih enot Slovenije in jih primerja med seboj glede na geografsko lego, podnebje in reliefne značilnosti;	M	Alpske pokrajine, Predalpske pokrajine, Panonske pokrajine, Dinarske pokrajine, Primorske pokrajine
razloži vpliv reliefa, podnebja, rastlinstva, voda na pogoje za življenje ljudi in gospodarstvo v alpskih pokrajinah Slovenije;	N	celinsko podnebje, gorsko podnebje, višinski rastlinski pasovi, toplotni obrat (inverzija), planinsko pašništvo, odseljevanje prebivalstva, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Gorenjska
opiše primere prizadevanj in ukrepov za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v slovenskem predalpskem svetu;	N	
s pomočjo karte, slikovnega gradiva in klimogramov opiše značilnosti	N	kras, dinarska slemenitev,

reliefa, podnebja in voda v kraških pokrajinah Slovenije;		kraški pojavi: kraška jama, vrtača, kraško polje, suha dolina, ponikalnica, Visoke dinarske planote: Trnovski gozd, Nanos, Snežnik, Postojnska vrata, Notranjsko podolje, Planinsko in Cerknjsko polje, Ribniško in Kočevsko polje, Nizke dinarske planote: Dolenjsko podolje, Gorjanci, Bela Krajina, Postojnska jama, Škocjanske jame, Cerknjsko jezero, Dolenjska, Notranjska
ovrednoti pomen Jadranskega morja za podnebje, rastlinstvo, promet, turizem, ribolov in kmetijstvo;	N	pomorstvo, ribištvo
opiše načine povezovanja s sosednjo Italijo in Hrvaško;	N	Slovenci na Tržaškem in Goriškem
Znanja in aktivnosti		Geografski pojmi in imena
Učenec:		
sklepa o možnostih razvoja slovenskega kmetijstva glede na naravne pogoje v posameznih delih Slovenije in v domači pokrajini;	N	intenzivno, ekstenzivno kmetijstvo, hektarski donos, melioracija, specializacija, biokmetijstvo
razloži odnos industrija-okolje-človek ter našteje primere ukrepov za varovanje okolja pred škodljivimi vplivi industrije v domačem okolju in v Sloveniji;	M	industrijska pokrajina
pokaže na zemljevidu najpomembnejše prometne povezave na ozemlju Slovenije in ovrednoti njihov pomen;	M	slovenski cestni križ
analizira naravne in družbene danosti za razvoj turizma v Sloveniji in jih primerja s tistimi v sosednjih državah;	N	
našteje in razloži dejavnike, ki vplivajo na različno gostoto poselitve Slovenije in pokaže na karti najgostejše in najredkeje poseljene slovenske pokrajine;	N	
s pomočjo starostnih piramid ovrednoti spolno in starostno sestavo prebivalstva Slovenije v primerjavi z izbranimi sosednjimi državami;	N	starostna piramida
razloži vzroke in posledice selitev prebivalstva v Sloveniji.	N	selitev (migracija, emigracija, imigracija), politični, verski, gospodarski vzroki, migracijski tok, zdomci, izseljenci

V. KATALOG ZNANJA

6. RAZRED

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
PREDSTAVITEV PREDMETA GEOGRAFIJA		
Učenec:		
spozna, kaj je predmet proučevanja geografije;	M	geografija, zemljepis
I. 1. ZEMLJA KOT CELOTA		
Učenec:		
opiše obliko Zemlje;	M	globus
imenuje in pokaže velike dele kopnega in morja na globusu in karti sveta;	M	celina ali kontinent, ocean, Evropa, Azija, Afrika, Amerika, Avstralija, Antarktika, Tihi ocean (Pacifik), Atlantski, Indijski ocean
iz ustreznega grafičnega prikaza ugotovi, kolikšen del zemeljske površine je pokrit z vodo in s kopnim;	M	70% : 30%
na izbranih primerih opiše pogoje za življenje ljudi ob in na morjih, rekah, jezerih, kontinentih;	N	
primerja celine po velikosti, geografski legi in razčlenjenosti obal ter prevladujočih reliefnih oblikah na njih;	N	gorovje, gričevje, kotline, nižine, doline...
ob slikovnem materialu primerja prevladujoče reliefne oblike na zemeljskem površju in opiše na izbranem primeru pogoje za življenje ljudi v odvisnosti od reliefnih oblik;	Z	Panonska nižina, Slovenske gorice, Ljubljanska kotlina
pokaže na zemljevidu in na globusu zemeljske poloble in ekvator, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik, začetni poldnevnik in oba tečaja.	M	polobla, ekvator, začetni poldnevnik, severni in južni povratnik, severni in južni tečajnik, severni in južni tečaj

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
razlikuje pojme,	N	vesolje, osončje, svetlobno leto, galaksija
razlikuje vrste nebesnih teles.	N	zvezda, planet, luna ali satelit, meteor, meteorit, komet (repatica), Sonce, Luna, Rimska cesta, Zemlja, Mars, Merkur, Venera, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun, Pluton
I. 2. GIBANJE ZEMLJE IN POSLEDICE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše in razloži vrtenje Zemlje okoli svoje osi in njene posledice;	M	vrtenje, os, zemeljski tečaj ali pol, dan - noč
opiše gibanje Zemlje okrog Sonca (kroženje);	M	kroženje Zemlje, prestopno leto
opiše posledice kroženja Zemlje in nagnjenosti zemeljske osi;	N	vpadni kot sončnih žarkov, letni časi, toplotni pasovi
razloži vzroke za spreminjanje dolžine dneva in noči v letu in našteje letne čase;	Z M	spomladansko in jesensko enakonočje, poletni in zimski sončni obrat, polarni dan, polarna noč
razloži vzroke za nastanek toplotnih pasov;	Z	toplotni pas
določi lego posameznih toplotnih pasov na karti sveta;	M	vroči (tropski) pas, severni in južni zmerno topli pas, severni in južni mrzli (polarni) pas
primerja osnovne temperaturne in padavinske značilnosti posameznih toplotnih pasov ter njihov vpliv na rastlinstvo in živalstvo;	Z	tropski deževni gozd, savana, stepa, puščavsko rastlinstvo, travniško rastlinstvo, sredozemsko rastlinstvo, tundra, listnati gozd, iglasti gozd, mešani

		gozd (tajga)
na fotografiji prepozna značilno rastlinstvo posameznih toplotnih pasov;	N	
ob izbranih primerih opiše pogoje za življenje ljudi v posameznih toplotnih pasovih.	N	
I. 3. UPODABLJANJE ZEMELJSKEGA POVRŠJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše načine prikazovanja zemeljskega površja na zemljevidu, reliefu, globusu in njihovo uporabnost ter izdelava svoj reliefni zemljevid in panoramsko skico domače pokrajine na terenu;	M N	splošni zemljevid, tematski zemljevid, globus, barvna lestvica, plastnica, nadmorska višina, relativna višina, absolutna višina, panoramska risba, strani neba, legenda, številčno, grafično opisno merilo
naredi besedni opis pokrajine na podlagi dogovorjenih kartografskih znakov na zemljevidu;	M	kartografski znaki
našteje in uporablja različne načine orientacije v naravi;	M	
giblje se v naravi s pomočjo kompasa in karte.	N	kompas
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

7. RAZRED

II. EVROPA IN AZIJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		

na karti sveta določi geografsko lego;	N	vzhodna, zahodna, severna, južna polobla, ekvator, začetni poldnevnik (Greenwich), vzporedniki, poldnevniki, S in J od ekvatorja, V in Z od začetnega poldnevnika
na globusu in zemljevidu določi geografsko lego Evrope in Azije in opiše posledice, ki so povezane z razsežnostjo ozemlja;	M N	morska ožina, prekop, časovni pas, krajevni čas, datumna meja, Evrazija, Gibraltar, Nordkapp, Severno morje, Sredozemsko morje, Črno morje
primerja geografsko lego Evrope in Azije z lego ostalih kontinentov;	N	
na zemljevidu določi mejo med Evropo, Azijo in Afriko;	N	Ural, Kaspijsko jezero, Bospor, Dardanele, Rdeče morje, Sueški prekop
ob zemljevidu opiše površje Evrope in Azije, ga primerja med seboj in imenuje največja gorovja, nižine.	M	Skandinavsko gorovje, Alpe, Pireneji, Karpati, Himalaja, Vzhodno evropsko nižavje, Zahodnosibirsko nižavje
na karti pokaže večja gosta in redko poseljena območja v Evropi in Aziji;	M	
ob karti opiše jezikovno in versko raznolikost Evrope in sklepa na posledice;	N	Romani, Slovani, Germani, krščanstvo, katoličani, pravoslavni, protestanti
opiše pomen evropske zveze za sodelovanje evropskih držav;	M	Evropska zveza (unija), svoboden pretok ljudi, blaga, delovne sile
opredeli lego Evrope in Azije glede na toplotne in rastlinske pasove in jih primerja med seboj;	M	zmerno topli pas, polarni pas, tropski pas, subtropski pas
na izbranih primerih opiše prednosti in slabosti razčlenjenosti Evrope in Azije za življenje ljudi ter na zemljevidu pokaže večje polotoke in otoke;	N	Skandinavski, Pirenejski, Apeninski, Balkanski polotok, Britansko o., Korzika, Sardinija, Sicilija, Malta, Ciper, Japonsko otočje, Indonezijsko otočje, Filipinsko otočje, Dekanski polotok, Indokitajski polotok
prikaže delitev Evrope in Azije na geografske enote in jih omeji na karti.	N	Južna in Jugovzhodna Evropa, Srednja Evropa, Zahodna Evropa, Severna Evropa, Vzhodna Evropa, Severna in Srednja Azija, Vzhodna Azija, Južna in Jugovzhodna Azija,

		Jugozahodna Azija
JUŽNA IN JUGOVZHODNA EVROPA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
določi geografsko lego Južne in Jugovzhodne Evrope ter poimenuje večje polotoke, gorovja, nižine, otoke in morja;	M	Sredozemlje (Mediterran), Pirenejski (Iberski), Apeninski, Balkanski polotok, Jadransko, Egejsko, Jonsko, Ligursko, Črno morje, Padska nižina, Alpe, Pireneji, Apenini, Dinarsko gorstvo, Rodopi, Karpati, Balkan, Vlaška nižina
razlikuje sredozemske države Južne Evrope od držav Jugovzhodne Evrope ter jih pokaže na karti;	N	Španija, Portugalska, Italija, Grčija, BiH, Srbija in Črna gora, Hrvaška, Makedonija, Albanija, Romunija, Bolgarija
ob izbranih primerih našteje in opiše značilne lastnosti in gibanja vode Sredozemskega morja (barva, temperatura, slanost, valovanje);	M	
analizira vzroke za onesnaževanje Sredozemskega morja in sklepa o posledicah;	Z	
s pomočjo klimograma razloži sredozemsko podnebje;	N	klimogram, sredozemsko (mediteransko) podnebje
ob ustreznem slikovnem gradivu opiše značilnosti in pomen sredozemskega rastlinstva;	N	zimizelno rastlinstvo, hrast plutovec, bor, aromatične rastline, oljka, agrumi (južno sadje)
našteje in opiše značilne prsti in njihov pomen za človeka;	M	vulkanska prst, rdeča prst (jerovica)
pokaže na karti glavna potresna in vulkanska območja v J. Evropi;	M	potres, vulkan ali ognjenik
razloži vzroke za nastanek potresov;	Z	središče potresa (epicenter)
opiše posledice potresov v okolju in načine zaščite ter pomoči;	M	

pojasni delovanje vulkana in opiše posledice vulkanskih izbruhov za ljudi in okolje;	N	magma, lava, žrelo (krater), vulkanski pepel, Etna, Vezuv
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše načine, s katerimi človek izboljšuje naravne pogoje za kmetijstvo;	N	kulturne terase, namakalni sistemi
s pomočjo tematske karte ugotovi najbolj razvite industrijske regije J. Evrope;	Z	Padska nižina
ovrednoti lego J. Evrope za razvoj prometa;	Z	prekop, morska ožina, Bospor, Dardanele, Gibraltar
opiše naravne in družbene pogoje za razvoj turizma v J. Evropi,	M	
na izbranih primerih svetovno znanih turističnih mest ali pokrajin J. Evrope opiše pozitivne in negativne posledice turizma;	M	Benetke, Atene, Rim, Kreta, Costa Brava
ob karti opiše pestro narodnostno in versko sestavo Jugovzhodne Evrope;	N	
sklepa na posledice političnih nasprotij za življenje ljudi in uničevanje naravnega okolja.	N	

SREDNJA EVROPA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
določi na zemljevidu lego Srednje Evrope, pokaže na	M	nižine, sredogorja s kotlinami, visokogorja,

karti značilne pokrajinske enote in razloži prehodnost Srednje Evrope v reliefnem, prometnem smislu in pomen te prehodnosti za življenje ljudi;	N	Severno, Baltsko morje, Nemško-Poljsko nižavje, Panonska nižina, Alpe, Zahodni Karpati, Odra, Visla, Laba, Donava, Ren
primerja države Srednje Evrope po legi, velikosti in številu prebivalcev z uporabo ustreznih pripomočkov;	N	celinska država, obmorska država, Nemčija, Poljska, Češka, Slovaška, Avstrija, Slovenija, Lihtenštajn, Švica, Madžarska
ob karti imenuje narode v Srednji Evropi in pove, katerim jezikovnim in verskim skupinam pripadajo.	M	Germani, Slovani, Ugrofini
PANONSKA NIŽINA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi lego Panonske nižine in pokaže, kolikšen in kateri del panonske nižine pripada Sloveniji;	M	stepa, kulturna stepa, Panonska kotlina
na osnovi izbranih primerov analizira probleme, s katerimi se srečujejo ljudje, ki živijo ob rekah (poplave, onesnaževanje, plovba);	M	kanal, regulacija
primerja značilnosti podnebja, rastlinstva in prsti v Panonski nižini s podnebjem in rastlinstvom v domači pokrajini;	N	celinsko (kontinentalno) podnebje, stepa, črnica, puhlica
sklepa o naravnih pogojih za kmetijstvo in industrijo;	Z	
našteje prevladujoče kulturne rastline.	M	industrijske rastline, žita, sončnice, sladkorna pesa

ALPE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na zemljevidu opredeli geografsko lego Alp, pokaže, kolikšen del Alp pripada Sloveniji, ugotovi smer slemenitve ter našteje najvišje vrhove in jih primerja s Triglavom;	M	Triglav, Mont Blanc
poišče na zemljevidu najpomembnejše prelaze in predore v Alpah ter primerja njihov pomen za življenje ljudi nekoč in danes;	M	
našteje zunanje preoblikovalce reliefa, opiše ledenik in njegove učinke na relief;	N	ledenik, groblja (morena), ledeniško jezero, Blejsko, Bohinjsko jezero, Bodensko jezero, Pasterca
utemelji, zakaj se z višino spreminjata podnebje in rastlinstvo;	M	rastlinski višinski pasovi, višinska gozdna meja
ob analizi tematskih kart in slikovnega materiala opiše naravne pogoje za gospodarski razvoj Alp.	Z	

SREDOGORJA S KOTLINAMI, NEMŠKO-POLJSKO NIŽAVJE IN KARPATI		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na karti pokaže in primerja reliefne značilnosti sredogorja s kotlinami, Nemško-Poljskega nižavja in Zahodnih Karpatov;	M N	grudasto gorovje, Nemško-Poljsko nižavje, Karpati, Schwarzwald, Švicarska, Češko-Moravska planota

ob analizi tematskih kart sklepa na medsebojno odvisnost rudnega bogastva in razvoja industrije;	Z	industrijska pokrajina, Šlezija, Češko rudogorje, Posarje, Porurje
opiše spremembe, ki jih je povzročila industrializacija (onesnaževanje vode, zraka in prsti) in ukrepe za preprečevanje onesnaženosti.	M	umiranje gozdov, kisli dež
ZAHODNA EVROPA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi geografsko lego Zahodne Evrope ter pokaže države;	M	otoška država, obmorska država, Atlantska Evropa, Francija, Belgija, Nizozemska, Luksemburg, Velika Britanija, Irska
s pomočjo kart in slikovnega gradiva primerja značilnosti posameznih reliefnih enot Zahodne Evrope;	N	nižji svet, stara uravnana gorovja, mlado nagubana gorovja
ugotovi podobnosti in razlike med atlantsko in sredozemsko obalo Zahodne Evrope z ozirom na členovitost in plimovanje ter vpliv razčlenjenosti in plimovanja na življenje ljudi;	Z	klif, sipina, nasip, polder, depresija, plimovanje
ovrednoti vpliv Severnoatlantskega (Zalivskega) toka na podnebje in rastlinstvo ter kmetijstvo Zahodne Evrope;	Z	oceansko (atlantsko) podnebje, Severnoatlantski (Zalivski) tok, specializirano kmetijstvo
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
analizira gospodarski pomen večjih zahodnoevropskih rek;	N	rečni promet, onesnaženost voda, Ren, Sena, Loara, Temza

ovrednoti pomen obmorske lege v preteklosti in današnje vloge Z. Evrope v pomorstvu;	Z	pomorska sila, kolonija, Rotterdam, London
s pomočjo podatkov v učbeniku oceni gospodarsko razvitost držav Z. Evrope;	Z	
na karti pokaže najgosteje poseljena območja Z. Evrope in razloži vzroke za zgostitev prebivalstva.	M	
SEVERNA EVROPA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
določi in opredeli geografsko lego S. Evrope glede na toplotne pasove;	M	severni tečajnik
pokaže na karti države S. Evrope;	M	Norveška, Švedska, Finska, Danska, Islandija, Skandinavski polotok, nordijske in pribaltske države
s pomočjo slikovnega gradiva opiše značilne reliefne oblike v S. Evropi, jih primerja med seboj z vidika možnosti poselitve;	N	fjord, fjell, gejzir
razloži ledeniško preoblikovanost površja S. Evrope in odvisnost življenja ljudi od tega.	Z	
razloži vzroke za razlike v dolžini dneva in noči pri nas in v mrzlem pasu;	Z	polarna noč, polarni dan
ovrednoti pomen Severnoatlantskega toka za življenje ljudi v S. Evropi;	Z	
ob klimogramu razloži značilnosti podnebja in možnosti za razvoj kmetijstva;	N	
sklepa, katere so vodilne gospodarske panoge v državah S. Evrope glede na podnebje in rastje.	Z	

VZHODNA EVROPA IN SEVERNA AZIJA

VZHODNA EVROPA IN SEVERNA AZIJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo zemljevida določi lego in glavne geografske enote Vzhodne Evrope in Severne Azije glede na toplotni pas;	N	Vzhodna Evropa, Severna Azija, Vzhodnoevropsko nižavje, Ural, Sibirija
s pomočjo ustreznih kart, slikovnega gradiva in klimogramov sklepa na klimatske in rastlinske značilnosti naravnih enot in pogoje za življenje ljudi;	N	tečaj mraza, polarno podnebje, tundra, tajga, stepa, črnica, gozdna stepa
s pomočjo tematskih kart opiše pogoje za razvoj kmetijstva;	M	
s pomočjo gospodarske karte navede glavne naravne vire in sklepa na možnosti gospodarskega razvoja.	N	
ob karti opiše politično, narodnostno sestavo Vzhodne Evrope, Severne Azije;	N	Slovani, Rusi, Ukrajinci, Belorusi, SND, Rusija, Ukrajina, Belorusija, Moldavija
analizira vzroke in posledice različne razporeditve prebivalstva (gostota in poseljenost);	N	
s pomočjo zemljevida imenuje večje reke in sklepa na njihov gospodarski pomen.	N	Volga, Dneper, Ob, Jenisej, Lena

VZHODNA AZIJA		

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
določi geografsko lego in položaj Vzhodne Azije;	M	
primerja med seboj velike naravnogeografske enote Vzhodne Azije;	N	puščava Gobi, Mongolija, Tarimska kotlina, Tibet, Tajvan, Korejski polotok
na karti poišče države Vzhodne Azije;	M	Kitajska, Japonska, Mongolija, S. in J. Koreja
na izbranih primerih analizira vzroke in posledice naravnih katastrof v Vzhodni Aziji;	Z	potres, poplava
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
pojasni vzroke in posledice neenakomerne gostote poselitve prebivalstva na Kitajskem in Japonskem;	Z	Huang He, Chang Jiang
pojasni vzroke in posledice značilne rasti prebivalstva na Kitajskem;	Z	načrtovanje družine
razloži probleme kmetijstva in prehrane prebivalstva v Vzhodni Aziji.	Z	nomadska živinoreja
JUŽNA IN JUGOVZHODNA AZIJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo zemljevida in slikovnega gradiva določi naravne enote Južne in JV. Azije jih primerja med seboj ter opredeli vlogo Himalaje	M	Himalaja, Karakorum, Indijska podcelina, Indokitajski polotok, Indonezijsko otočje, Filipinsko otočje, Ind, Ganges, Brahmaputra, Mekong,

kot naravne pregrade;		Java, Borneo, Celebes
opiše značilnosti in pomen monsunskega podnebja za življenje ljudi;	N	monsun, monsunsko podnebje
ob politični karti našteje pomembnejše države J. in Jugovzhodne Azije.	M	Indija, Pakistan, Bangladeš, Indonezija, Vietnam, Kambodža, Singapur
INDIJSKA PODCELINA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo karte in slikovnega gradiva opiše velike razlike med pokrajinami Indijske podceline in posledice te raznolikosti;	N	Himalaja, Pandžab, Gangeško nižavje, puščava Thar, Dekanski polotok, Šrilanka
ob izbranem primeru opiše posledice različne verske in socialne sestave prebivalstva;	M	kaste, hindujci, muslimani
sklepa o vzrokih in posledicah prenaseljenosti;	N	eksplozija prebivalstva
razloži odvisnost kmetijstva od naravnih dejavnikov in vere.	N	

JUGOZHODNA AZIJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti		
	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
sklepa o prometnem in strateškem pomenu tega prostora;	M	Mala Azija, Perzijski zaliv
na karti in ob slikovnem gradivu pokaže naravnogeografske enote JZ. Azije, jih primerja med seboj glede na površje ter našteje najpomembnejše države;	M	Zakavkaške države, Irak, Iran, Afganistan, Izrael, Turčija, Savdova Arabija, Gruzija, Kazahstan, Anatolsko višavje, Arabski polotok, Jordanski tektonski jarek, Mrtvo morje,

		Mezopotamija, Karakum, Kizilkum
sklepa na možnost kmetijske izrabe v odvisnosti od podnebja;	Z	
ovrednoti pomen nafte za življenje v tem delu sveta;	M	plinovod
ob karti analizira vzroke za različno gostoto poselitve in analizira vzroke za politična trenja;	N	antisemitizem, Islam, Židje, Arabci, Palestinci
analizira vzroke in posledice osuševanja Aralskega jezera.	Z	Aralsko jezero
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

8. RAZRED

AFRIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
primerja geografsko lego Afrike z lego ostalih celin;	M	
na zemljevidu pokaže in imenuje velike naravnogeografske enote Afrike in jih primerja med seboj glede na geografsko lego, toplotni pas;	M N	tropska celina, črna celina, Severna Afrika, Tropska Afrika, Južna Afrika, Čadska, Kongova kotlina, Etiopsko-Somalijsko višavje, Jezersko višavje, Kilimandžaro, Sahara, Kalahari
imenuje in opiše posamezne podnebne in rastlinske pasove Afrike, jih primerja med seboj in opiše možnosti za življenje ljudi v njih;	Z	kondenzacija, zenitno deževje, pasati, tropski deževni gozd, džungla, savana, stepa
primerja količino in razporeditev padavin z rastlinskimi pasovi;	N	sahel, vadi
opiše pomen reke Nil za	Z	

življenje ljudi nekoč in danes;		
opiše vzroke in posledice različne gostote poselitve in nekaj rasnih skupin in rasnih drobcev.	N	Bantu črnci, Sudanski črnci, Bušmani ali Grmičarji, Hotentoti, Pigmejci
II. 1. SEVERNA AFRIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
ob zemljevidu imenuje države, ki jih prištevamo k Severni Afriki;	M	afriško Sredozemlje, atlaške države, Alžirija, Maroko, Tunizija, Egipt, Libija, Sudan
s pomočjo gospodarske karte in slikovnega gradiva sklepa o pogojih za življenje v S. Afriki;	N	oaza
razloži učinke Nilovih poplav ovrednoti pomen doline reke Nil za gospodarski in turistični razvoj Egipta;	N	umetno namakanje
opiše značilnosti prebivalstva S. Afrike.	N	Berberi, Arabci, bela rasa

TROPSKA AFRIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše naravne značilnosti Tropske Afrike;	N	
razloži pomen nadmorske višine za poselitev v ekvatorialnem pasu;	N	
s pomočjo tematske karte našteje naravne vire za gospodarstvo;	M	sisal, oljna palma, kava, sladkorni trst, banane, selilno poljedelstvo, nabiralništvo, Nigerija, Kenija

JUŽNA AFRIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo zemljevida opredeli obseg J. Afrike in ga primerja s pokrajinami podobne geografske širine S od ekvatorja;	N	
analizira dejavnike, ki so vplivali na priseljevanje belega prebivalstva in oblikovanje političnih skupnosti;	Z	rasno razlikovanje, Buri, država Južna Afrika, Madagaskar, Zambija, Namibija
s pomočjo gospodarske karte ugotovi naravna bogastva Južne Afrike in sklepa na razvoj gospodarstva.	N	

AVSTRALIJA IN OCEANIJA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na zemljevidu določi geografsko lego Avstralije in Oceanije;	M	
razloži vzroke za svojevrsten rastlinski in živalski svet Avstralije;	Z	vrečarji, evkaliptus
s pomočjo karte in slikovnega gradiva opiše površinsko izoblikovanost celine in vpliv Velikega razvodnega gorovja	N	Srednjeavstralsko nižavje, Veliko razvodno gorovje, Veliki koralni greben

na podnebje in vodovje;		
opiše pomen površinske izoblikovanosti na razvoj prometa v Avstraliji;	N	koralni otok, atol, laguna
s pomočjo karte in slikovnega gradiva primerja podnebno-rastlinske pasove v Avstraliji;	M	
opiše probleme preskrbe z vodo v Avstraliji;		arteški vodnjak
opiše značilnosti poseljevanja kontinenta;	N	avstralski domorodci
na zemljevidu določi lego otokov Oceanije, našteje večje skupine in sklepa o strateškem in prometnem pomenu Oceanije.	N	vulkanski otok, Nova Zelandija, Mikronezija, Melanezija, Polinezija, Havaji

AMERIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše pomen odkritja Amerike in razlikuje pojme Severna, Srednja in Latinska Amerika.	N	Novi svet, Krištof Kolumb, Angloamerika, Latinska Amerika, Severna Amerika, Srednja Amerika, Južna Amerika

ANGLOAMERIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na zemljevidu določi lego Severne Amerike, njenih naravnih enot in držav;	M	Kordiljere, Skalno gorovje, Velika kotlina, Apalači, Priatlantsko nižavje, Osrednje nižavje, Kalifornijsko podolje, Labrador, Aljaska, Dolina smrti,

		Yellowstone, Mt. Mc Kinley, ZDA, Kanada
primerja reliefne značilnosti naravnih enot Severne Amerike;	N	kanjon
primerja podnebne in rastlinske pasove v S. Ameriki;	N	prerija, prerijska črnica, tornado, sekvoja
ovrednoti pomen podnebnih in rastlinskih pasov za razvoj gospodarstva;	Z	
analizira vzroke in posledice za različno gostoto poselitve Severne Amerike;	N	
opiše sestavo prebivalstva S. Amerike, prednosti in slabosti večnacionalne skupnosti.	M	Indijanci, črnci
KANADA		
Učenec:		
s pomočjo gospodarske karte ugotovi naravna bogastva Kanade in ovrednoti njihov pomen za gospodarski razvoj;	M	
opiše pomen vodne poti po reki Sv. Lovrenca;	N	reka Sv. Lovrenca
opiše vzroke in posledice zgostitve prebivalstva v južnem delu države.	N	

ZDA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo gospodarske karte našteje glavne naravne vire v ZDA in sklepa na možnosti njenega gospodarskega razvoja;	M	

ob analizi tematskih kart imenuje glavna industrijska in kmetijska območja v ZDA;	N	
našteje najpomembnejše kmetijske pasove v ZDA;	N	intenzivno, ekstenzivno kmetijstvo, farma, ranč, kavboj
ovrednoti negativne posledice intenzivnega kmetijstva in industrije za naravno okolje.	N	
LATINSKA AMERIKA		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti		
st.	za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
opiše pomen Panamskega prekopa za svetovni pomorski promet;	N	Panamski prekop, Srednja Amerika, Južna Amerika, Medmorska Amerika
opiše vzroke in posledice kolonizacije Latinske Amerike;	Z	
ob karti in slikovnem gradivu našteje in opiše velike pokrajinske enote, jih primerja med seboj glede na različnost površja in našteje večje države;	M	Veliki in Mali Antili, Bahamsko otočje; Andi, Aconcagua, Gvajansko, Brazilsko višavje, Amazonsko, Orinoško, Laplatsko nižavje, Amazonka, Brazilija, Argentina, Čile, Venezuela
na izbranem primeru ob slikovnem materialu razloži značilnosti podnebnih in rastlinskih pasov Latinske Amerike;	N	hurikani
analizira vzroke in posledice nepremišljenega sekanja gozdov v Amazonskem nižavju;	M	
izdela stenski geografski časopis na temo Sodobni problemi prebivalstva in gospodarstva Latinske Amerike.	M	mestici, mulati

POLARNA OBMOČJA		
------------------------	--	--

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. zah t.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
določi geografsko lego Arktike in Antarktike;	M	celinski led, ledena gora, Arktika, Antarktika
izdela referat o podnebjju in rastlinstvu polarnih območij ter pogojih za življenje v njih.		Eskimi, Laponci, Sibirski ljudstva, iglu
PROBLEMI SODOBNEGA SVETA		
Učenec:		
ob izbranih primerih z različnih kontinentov opiše sodobne probleme (prenaseljenost, oskrba z vodo, hrano, energijo, ekološke probleme, aids...) in išče kontraste (jezikovne, verske, gospodarske).		
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje znanja		

9. RAZRED

Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo ustrezne karte opredeliti lego Slovenije;	M	narodnostna meja, državna meja
opiše lego Slovenije na stičišču Alp, Dinarskega gorstva, Panonske kotline in Jadranskega morja;	Z	
ovrednoti lego Slovenije z vidika odprtosti in prehodnosti v prometnem in gospodarskem smislu.	N	maloobmejni prehod, mednarodni mejni prehod

II. NARAVNOGEOGRAFSKE ENOTE SLOVENIJE		
PRVA NARAVNOGEOGRAFSKA ENOTA, KI JO OBRAVNAVAMO NAJ BO TISTA V KATERI SE NAHAJA ŠOLA.		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
na karti omeji pet naravnogeografskih enot Slovenije in jih primerja med seboj glede na geografsko lego, podnebje in reliefne značilnosti;	M	Alpske pokrajine, Predalpske pokrajine, Panonske pokrajine, Dinarske pokrajine, Primorske pokrajine
opiše glavne faze nastanka današnjega reliefa Slovenije in dejavnike, ki so ga oblikovali;	Z	usedline (sedimenti), geološke dobe, zunanje sile, notranje sile, paleozoik, mezozoik, kenozoik (terciar, kvartar)
opiše pomen površja in kamninske zgradbe za človeka na primeru domače pokrajine, (terensko delo).	N	zakrasevanje, kras, magmatske, metamorfne kamnine, apnenec, tonalit, fliš

2.1. GORSKI SVET		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
ob karti umesti gorski svet na ozemlju Slovenije v večje evropske gorske sisteme;	M	Alpe, Dinarsko gorstvo
opiše in primerja med seboj njihove bistvene značilnosti.	N	nagubano gorstvo
ALPSKE POKRAJINE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za	Geografski pojmi in imena

	ht.	
Učenec:		
razloži vpliv reliefa, podnebja, rastlinstva, voda na pogoje za življenje ljudi in gospodarstvo v alpskih pokrajinah Slovenije;	M	celinsko podnebje, gorsko podnebje, višinski rastlinski pasovi, toplotni obrat (inverzija), planinsko pašništvo, odseljevanje prebivalstva, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavanke, Gorenjska
ovrednoti posamezne reke glede na njihovo vodnatost in možnosti izrabe vodne sile;	N	vodostaj
izdela stenski geografski časopis na temo Prizadevanja in ukrepi za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v slovenskih alpskih pokrajinah;	M	narodni park, sonaravno gospodarjenje z gozdovi, Triglavski narodni park
pokaže na karti slovensko etnično ozemlje na drugi strani državne meje v Alpah.		kulturno, gospodarsko sodelovanje, Karavanški predor

PREDALPSKE POKRAJINE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
pokaže na karti in imenuje pokrajinske enote slovenskega predalpskega sveta;	M	Zahodno Predalpsko hribovje, Vzhodno Predalpsko hribovje, severovzhodno Predalpsko hribovje, Škofjeloško in Polhograjsko hribovje, Posavsko hribovje, Pohorje, Kozjak, Štajerska, Koroška
s pomočjo karte in klimogramov opiše značilnosti reliefa in podnebja v predalpskem svetu in ju primerja z alpskim oziroma s tistim v domači pokrajini;	N	
sklepa na pogoje za gospodarski razvoj v predalpskih pokrajinah in kotlinah Slovenije;	N	
opiše primere prizadevanj in	M	

ukrepov za ohranjanje naravne in kulturne dediščine v slovenskem predalpskem svetu;		
opiše geografske značilnosti Ljubljanske kotline.	M	Ljubljanska kotlina, Blejski kot, Bistriška ravan, Ljubljansko barje

DINARSKE POKRAJINE SLOVENIJE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
s pomočjo karte, slikovnega gradiva in klimogramov opiše značilnosti reliefa, podnebja in voda v dinarskih pokrajinah Slovenije;	M	Kras, dinarska slemenitev, kraški pojavi, kraška jama, vrtača, kraško polje, suha dolina, ponikalnica, Visoke dinarske planote: Trnovski gozd, Nanos, Snežnik, Postojnska vrata, Notranjsko podolje, Planinsko in Cerknjsko polje, Ribniško in Kočevsko polje, Nizke dinarske planote: Dolenjsko podolje, Gorjanci, Bela Krajina, Postojnska jama, Cerknjsko jezero, Dolenjska, Notranjska
primerja pogoje za življenje in gospodarjenje v dinarskih pokrajinah s tistimi v alpskih pokrajinah Slovenije;	N	
izdela stenski geografski časopis o prizadevanjih za ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter ekološkega ravnovesja v dinarskih pokrajinah Slovenije.	M	

PRIMORSKE POKRAJINE SLOVENIJE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st.	Geografski pojmi in imena

	za ht.	
Učenec:		
ovrednoti pomen Jadranskega morja za podnebje, rastlinstvo, promet, turizem, ribolov in kmetijstvo;	M	pomorstvo, ribištvo
ovrednoti rabo tal v različnih pokrajinah primorskega sveta z vidika interesov turizma, prometa, kmetijstva, poselitve;	Z	flišne pokrajine, kraške pokrajine, Koprsko primorje, Vipavska dolina, Goriška Brda, dolina notranjske Reke z Brkini, Kras, Primorska
opiše načine povezovanja s sosednjo Italijo in Hrvatsko;	M	Slovenci na Tražaškem in Goriškem
pripravi kratek referat ali pa geografski plakat o ekoloških problemih v primorskih pokrajinah Slovenije.	M	

PANONSKE POKRAJINE SLOVENIJE		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
utemelji prehodnost pokrajin panonske Slovenije;	M	prehodna pokrajina, tranzitni promet, Goričko, Ravensko, Dolinsko, Mursko polje, Dravsko in Ptujsko polje, Slovenske gorice, Haloze, Celjska kotlina, Krška kotlina, Prekmurje, Prlekija
opiše pogoje za življenje ljudi in gospodarstvo v odvisnosti od reliefa, podnebja, prsti in voda v panonskih pokrajinah Slovenije;	M	mineralne, termalne vode toplice; Moravske, Atomske, Čateške, Radenci, Rogaška Slatina; Drava, Mura
na izbranih primerih predstavi probleme kmetijske prenaseljenosti, odseljevanja, onesnaževanja podtalnice;		
opiše primere prizadevanj in ukrepov za ohranjanje	N	mlinarstvo na Muri, štoklje

naravne in kulturne dediščine v panonskih pokrajinah slovenskega sveta;		
opiše načine povezovanja in življenja ljudi na narodnostno mešanem ozemlju.	Z	narodnostno mešano ozemlje, Porabski Slovenci

GOSPODARSTVO		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti		
st. za ht.	Geografski pojmi in imena	
Učenec:		
razloži pomen posameznih gospodarskih dejavnosti za prebivalstvo in sklepa o naravnih in družbenih pogojih za njihov razvoj v Sloveniji ter domači pokrajini (terensko delo);	M	gospodarske dejavnosti
sklepa o možnostih razvoja slovenskega kmetijstva glede na naravne pogoje v posameznih delih Slovenije in v domači pokrajini;	Z	intenzivno, ekstenzivno kmetijstvo, hektarski donos, melioracija, specializacija, biokmetijstvo
razloži odnos industrija-okolje-človek ter našteje primere ukrepov za varovanje okolja pred škodljivimi vplivi industrije v domačem okolju in v Sloveniji;	N	industrijska pokrajina
razloži pomen trgovine kot gospodarske panoge.	N	notranja trgovina, zunanja trgovina, izvoz, uvoz
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti		
st. za ht.	Geografski pojmi in imena	
Učenec:		
našteje energijske vire v Sloveniji in jih ovrednoti z gospodarskega in okoljskega vidika;	N	obnovljivi in neobnovljivi energijski viri

našteje vrste prometa in opredeli njihove prednosti in pomanjkljivosti glede na zmogljivost, hitrost in onesnaževanje okolja;	M	cestni, vodni, zračni
razloži vlogo prometa v gospodarstvu in opredeli geografske dejavnike, ki vplivajo na njegov razvoj;	N	
pokaže na zemljevidu najpomembnejše prometne povezave na ozemlju Slovenije in ovrednoti njihov pomen;	M Z	slovenski cestni križ
analizira naravne in družbene danosti za razvoj turizma v Sloveniji in jih primerja s tistimi v sosednjih državah;	N	
s pomočjo metod terenskega dela analizira vrste, razvitost in pomanjkljivosti prometa ter turizma v domačem kraju in izdela preprost turistični prospekt domačega kraja;	M	
oblikuje geografski plakat na temo Slovenija v mednarodnih in političnih skupnostih.	N	

IV. PREBIVALSTVO		
Vzgojno-izobraževalni cilji in dejavnosti	st. za ht.	Geografski pojmi in imena
Učenec:		
našteje in razloži dejavnike, ki vplivajo na različno gostoto poselitve Slovenije in pokaže na karti najgosteje in najredkeje poseljene slovenske pokrajine;	N	
razloži dejavnike, ki vplivajo na rast prebivalstva;	M	rodnost (nataliteta), smrtnost (mortaliteta), naravni prirastek, selitve

s pomočjo podatkov primerja rast prebivalstva v Sloveniji z izbrano sosednjo državo;	M	
s pomočjo podatkov opiše narodnostno sestavo prebivalstva Slovenije in ovrednoti pravice manjšin v Sloveniji in slovenske v sosednjih državah;	M	narod, narodnostna skupnost, narodnostna manjšina, Koroški Slovenci
pravilno uporablja pojme aktivno in vzdrževano prebivalstvo;	N	aktivno prebivalstvo, vzdrževano prebivalstvo
razlikuje pojme primarna, sekundarna, terciarna, kvartarna dejavnost;	N	primarna, sekundarna, terciarna dejavnost, kvartarna dejavnost
opiše pomen zaposlitvene in izobrazbene sestave prebivalstva Slovenije za gospodarski razvoj;	Z	
s pomočjo starostnih piramid ovrednoti spolno in starostno sestavo prebivalstva Slovenije v primerjavi z izbrano sosednjo državo;	N	starostna piramida
razloži vzroke in posledice selitev prebivalstva v Sloveniji;	M	selitev (migracija, emigracija, imigracija), politični, verski, gospodarski vzroki; migracijski tok, zdomci, izseljenci
ob uporabi različnih virov in literature izdelava grafični prikaz sestave prebivalstva domače pokrajine in jo ovrednoti.	Z	starostna, narodnostna, izobrazbena sestava
Utrjevanje, preverjanje in ocenjevanje		

VI. SPECIALNODIDAKTIČNA NAVODILA

Pouk geografije omogoča aktualizacijo in raznovrstnost učnih metod in oblik. Učitelji naj čimbolj uporabljajo aktivne oblike in metode dela. Frontalnemu pouku se lahko izognejo na več načinov: z delom v dvojicah ali v skupinah, s poukom v obliki igranja vlog ali s simulacijami in s pomočjo projektnega učnega dela. Učenci naj pripravljajo krajše referate oziroma poročila, stenske časopise, plakate, prospekte na aktualno temo. Spremljajo politično in gospodarsko dogajanje v medijih in poročajo o tem ob primernih priložnostih. Tudi opazovanje in komentiranje vremena in drugih naravnih dogajanj lahko izvajamo na enak način. Posebej opozarjamo na spremljanje izjemnih naravnih dogodkov, ki imajo pogosto značaj naravnih nesreč. V takih primerih je o tem z učenci koristno spregovoriti.

Pri pouku geografije se neizogibno srečujemo z množico pojmov, geografskih imen in statističnih podatkov. Geografskega inventarja, ki je brez dvoma pomembna sestavina geografskega pouka, je za pomnjenje vedno preveč. Zato namesto faktografije raje razvijamo sposobnosti za najlažje in najhitrejše pridobivanje, uporabo in obdelavo geografskih informacij. Posebej koristno je torej razvijati geografske sposobnosti (spretnosti) zaradi navajanja na uporabo, analizo in sklepanje na osnovi slikovnega in statističnega gradiva (karte, grafi, tabele, slike in fotografije). Učenci naj imajo zato pri rednih urah čimveč možnosti pogoste uporabe in utrjevanja s pomočjo omenjenega gradiva. Učence čimbolj spodbujamo k samostojnemu, ustvarjalnemu delu tudi s pomočjo uporabe najrazličnejše dostopne literature (referati, stenski časopisi, plakati....).

Enako pomembno je razvijanje geografskega in kritičnega mišljenja, in to s pomočjo problemskega pristopa. Z učenci se lotevamo, če je mogoče, zlasti aktualnih okoljskih in drugih problemov s pomočjo študija primerov. S primeri iz Slovenije poskušamo vsebine vedno konkretizirati. To je najboljša posredna pot za usvajanje in utrjevanje pojmov. Za uspešen problemski pouk ne zadoščajo samo primeri v učbenikih, ampak jih je potrebno vzeti iz vsakdanjega življenja, iz primerne literature ali iz sodobnih medijev.

Z učenci je mogoče organizirati razne oblike sodelovalnega učenja, projektnega učnega dela, s čimer razvijamo predvsem sodelovanje med učenci.

Ena od možnosti, predvsem pri utrjevanju snovi, je argumentirana diskusija. Diskusijo in njeno vsebino vnaprej najavimo, na kar se učenci pripravijo in nato v njej enakopravno sodelujejo. Ni nujno, da diskusijo vodi učitelj, lahko jo učenec. Gradivo, ki ga predpišemo za pripravo diskusije, mora biti praviloma lahko dostopno, zlasti če zahtevamo njegovo poznavanje od vseh učencev. Argumentirano diskusijo lahko vežemo tudi na okoljevarstvene probleme.

Izbira učne metode in oblike je prepuščena učiteljem; lahko jih tudi kombinira. Vendar je pestrost v učnih oblikah in metodah treba uporabljati preiščeno. Za učinkovitost in zanimivost geografskega pouka priporočamo različne načine motivacije, ne samo na začetku pouka, temveč tudi vmes. Motivacija je za učence lahko tudi sodelovanje pri načrtovanju pouka.

Pomembna je uporaba sodobnega vizualnega gradiva, diapozitivov ali prosojnic, ki naj bodo čimbolj kvalitetne, ali pa videoposnetkov. Vse je mogoče uporabljati v uvodnem delu učne ure ali pa pri ostalih učnih korakih. Video posnetki so lahko tudi uvod v diskusijo.

Poseben pomen za pouk geografije ima uporaba računalniške tehnologije. Priporočamo uporabo računalnika z LCD projektorjem in dostopnost računalniških programov za obdelavo in prikaz statističnega gradiva in tematskih kart. Zelo primerne so različne zgoščenke z geografsko vsebino, veliko pa je tudi možnosti za uporabo interneta.

Preverjanje in ocenjevanje znanja je najpomembnejša in najbolj občutljiva faza učiteljevega vzgojno-izobraževalnega dela. Zahteva veliko znanja; ne le iz stroke, ampak predvsem iz didaktike in psihologije. Vsebina in način preverjanja in ocenjevanja vplivata na to, kaj se bodo učenci učili, koliko in s kakšno vnemo se bodo učili. Od učiteljevega vrednotenja znanja učencev je odvisno, ali bo znanje ostajalo le na ravni reprodukcije ali pa bodo učenci poskušali snov tudi razumeti, znanje pa uporabiti za reševanje nalog v šoli in v vsakdanjem življenju. Pri preverjanju in ocenjevanju učitelj pridobiva povratno informacijo o vrednotah in stališčih učencev (odnos do okolja, strpnost in spoštovanje različnosti) in vpliva nanje. Preverjanje znanja učencev je za učitelja hkrati tudi barometer njegove uspešnosti pri poučevanju.

Prav zato mora učitelj posvetiti preverjanju in ocenjevanju znanja veliko pozornosti ter dobro poznati zakonodajo na tem področju. Opozarjamo na velik pomen preverjanja znanja, preden učitelj znanje učencev tudi oceni. Kvaliteta preverjanja in ocenjevanja znanja bo na najvišji kakovostni ravni z upoštevanjem strokovnih didaktičnih načel pri preverjanju in ocenjevanju znanja, kot so: uporaba različnih načinov in oblik, upoštevanje individualnih posebnosti učencev, doslednost, objektivnost, strpnost, načrtovanost in javnost ocenjevanja.

Pri preverjanju in tudi pri ocenjevanju znanja (ustnem in pisnem) naj učitelji upoštevajo Bloomovo taksonomijo ciljev (znanje, razumevanje, uporaba, analiza, sinteza, vrednotenje). Za razvijanje osebnega odnosa do problemov je pomembno tudi upoštevanje afektivnih ciljev. Geografski pouk naj vzgaja v razmišljanju o načinu reševanja problemov, o posebnem angažiranju in usposabljanju za lastno opredeljevanje in odločanje o problemih. Pri pouku ne upoštevamo samo ciljev v katalogu, ampak tudi interese in sposobnosti učencev.

Preverjanje in ocenjevanje znanja naj poteka ustno in pisno. Pisno preverjanje znanja opravljamo najpogosteje z objektivnimi testi, ki pokrivajo vse nivoje zahtevnosti, lahko pa izvedemo tudi pisni test esejskega tipa. Učenci morajo biti vnaprej seznanjeni s kriteriji ustnega, a tudi pisnega ocenjevanja. Oceno pa lahko pridobijo tudi na terenskem delu ali z izdelavo poročil, referatov in podobno.

Učitelji geografije naj se odločajo za različne načine preverjanja in ocenjevanja znanja, pri čemer naj upoštevajo tudi specifične sposobnosti posameznih učencev. Pri preverjanju in ocenjevanju znanja naj učenci uporabljajo tiste pripomočke (različne vrste zemljevidov, grafične prikaze, slikovni material ...), s pomočjo katerih

bodo najlažje pokazali svoje znanje. Le smiselno, z vidika funkcionalne vrednosti in s skrajno preišljenostjo lahko pri ocenjevanju znanja uporabljamo tudi neme karte.

Kot obliko pouka geografije s tem učnim načrtom posebej utemeljujemo tudi ekskurzije in terensko delo, ki omogočajo učencem pridobivati znanje, sposobnosti in vrednote na primarnih lokacijah v bližnji ali daljni okolici šole. To so priložnosti, ko učenci najlažje povezujejo teorijo s prakso ter spoznavajo in prepoznavajo vzročno-posledične zveze med procesi in pojavi v naravnem in družbenem okolju.

Terensko delo je oblika pouka, kjer se učenci urijo v rabi preprostih raziskovalnih metod, kot so: opazovanje, orientacija, kartiranje, merjenje, primerjanje, razvrščanje, umeščanje, analiziranje, sintetiziranje in poročanje. Učitelj ga organizira med rednimi urami na primernih lokacijah v bližini šole, ki tako pridobijo status "geografskega laboratorija". Druge priložnosti za terensko delo so naravoslovni dnevi, projektno delo in geografske oziroma interdisciplinarne ekskurzije v slovenske pokrajine.

Geografske ekskurzije so lahko krajše in usmerjene v domačo regijo. Učenci tu pridobivajo predvsem geografske pojme ter spoznavajo pojave in procese. Celodnevne ekskurzije naj bodo interdisciplinarne, usmerjene v spoznavanje naravnogeografskih enot Slovenije. Vsako leto planiramo ekskurzijo najmanj v eno geografsko regijo, tako da v štirih letih učenci spoznajo najbolj tipične elemente vseh štirih regij.

Poti ekskurzij načrtujejo aktivni učiteljevi geografije skupaj z učitelji drugih predmetov (zgodovine, biologije, maternega jezika in književnosti, glasbe, fizike, tehnične vzgoje itd). Učitelji skupaj določijo in uskladijo cilje, vsebino in pot ekskurzije.

Program ekskurzij je sestavni del letnega delovnega načrta šole, za njegovo kvalitetno uresničevanje pa je odgovoren celotni tim učiteljev.

Na ekskurzijah v slovenske pokrajine učenci razvijajo prostorske predstave, utrjujejo geografske pojme tako, da od blizu opazujejo in proučujejo pokrajino. Ob spoznavanju in doživljanju lepote naše naravne in kulturne dediščine ter ob srečevanju z ljudmi razvijajo ljubezen do domovine in zavest pripadnosti našemu narodu.

Učitelj geografije učence pred odhodom na ekskurzijo dobro pripravi. Seznanji jih s cilji in potjo ekskurzije. Učencem razdeli zadolžitve, ki lahko obsegajo pripravo dela poti po literaturi, poročanje v avtobusu, anketiranje domačinov na določenih lokacijah, nabiranje vzorcev kamnin ipd.

Spoznavne cilje pouka na terenu učitelj najbolje uresničuje z metodo dela z zemljevidom (orientacija, spremljanje in označevanje poti na zemljevidu), vodenim opazovanjem na izbranih lokacijah, kjer učenci izpolnjujejo naloge z delovnega lista. Delovne liste z ekskurzij učenci nato zbirajo v posebni mapi.

Po vrnitvi učitelj preveri, v kolikšni meri so bili realizirani izobraževalni cilji ekskurzije.

Pri izvajanju UN je obvezna izvedba najmanj ene celodnevne ekskurzije v posameznem šolskem letu in najmanj dveh krajših terenskih vaj v šolskem letu. Ekskurzije imajo lahko samo geografsko vsebino ali pa so interdisciplinarne, pokrijejo

pa naj vse naravne enote Slovenije. V program ekskurzij naj bo na primeren način vključeno terensko delo z uporabo različnih metod in neposrednega opazovanja. Krajše terensko delo z uporabo posameznih metod terenskega dela in neposrednega opazovanja naj se izvaja v najlažje dosegljivem naravnem okolju, a tudi v naselju. Ekskurzije in terensko delo so zelo primerne oblike za urjenje najrazličnejših veščin in za nujno spoznavanje vrednot in problemov našega okolja.

Okoljevarstvena nota naj bo pri geografskem pouku prisotna čimbolj pogosto.

VI.1. Specialno didaktična navodila za poučevanje slepih in slabovidnih učencev

Uvod

Pouk geografije za slepe in slabovidne učence je v primerjavi z redno osnovno šolo svojevrsten, a ne sme odstopati od uveljavljenih načel obče didaktike in pedagogike. Vsebuje pa tudi odstopanja oz. prilagoditve, ki so nujne glede na značilne poti zaznavanja in podajanja vsebin pri slepih in slabovidnih učencih.

Zaradi izpada vida mora učitelj graditi na preostalih nadomestnih poteh zaznavanja. To, kar videči vidijo, morajo slepi otipati, slišati, občutiti. Pravilen pristop z upoštevanjem posebnih metod dela za slepe in slabovidne (neposredno tipno zaznavanje, bližinsko opazovanje, demonstracija, ekskurzija itd.). Z individualnim pristopom in z ustreznimi tehnikami in posebnimi metodami učenja lahko slepi uspešno osvajajo učne vsebine in dosegajo enak izobrazbeni standard, kot polnočutni učenci. Učenec, ki je oslepel kasneje in ima še ohranjene vidne predstave, veliko lažje prihaja do pravih predstav o prostoru in o odnosih v njem. Veliko težje pa je za tiste učence, ki so od rojstva slepi in nimajo nikakršnih vidnih predstav. Prilagajanje didaktičnih kompletov tipni zaznavi je odgovorna in didaktično - metodično zahtevna naloga učitelja. Učitelj slepih mora pri prilagajanju upoštevati cilje in vsebine učnega načrta, ki praviloma ne smejo biti okrnjeni. Hkrati pa mora pri prilagajanju upoštevati tiflopedagoške metodične in didaktične zahteve tipne zaznave.

Posebne metode in oblike dela s slepimi in slabovidnimi učenci

Pri slepih in slabovidnih učencih so zaznavne zmožnosti močno zmanjšane. Pri pripravi na določeno uro je zato pomembna priprava učnega gradiva in pripomočkov glede na ostanek vida pri posameznih učencih. Le tega upoštevamo pri delu z učenci tako s posebnimi metodami kot z uporabo različnih pripomočkov in pristopov, kot so uporaba brajice, tipnih predlog, povečav in povečeval, individualne osvetlitve, audio posnetkov, predmetov za otip, individualizacije itd..

Metode in oblike dela s slepimi in slabovidnimi učenci so lahko obče ali pa posebne tiflo-pedagoške.

a) Metoda dela za slepe, po kateri delajo učenci s popolno izgubo vida.

Pod to metodo razumemo celovit pristop k slepemu učencu z upoštevanjem naslednjih dejavnikov:

- **Zaznavne poti** - Kako se bomo sporazumevali z učencem v določeni uri ali dejavnosti? Katere zaznavne poti bomo uporabljali? Bo sredstvo sporazumevanja brajica, brajev stroj, učbenik v brajici, učni lističi, napisani v brajici ali tipni prikazi? Bo učenec delal na podlagi posnetega teksta ali uporabljal brajevo vrstico na računalniku* Bo učna ura temeljila na demonstraciji ob predmetu ali modelu? Bo to ekskurzija ali samostojno delo? Vse te poti so sodobne in v učnem procesu pogoste.
- **Učni pripomočki** - Kako bo učenec uporabljal brajev učbenik, učne lističe, tipne zemljevide, skice ali tipne slike? Kako bo zapisal, posnel ali naredil nalogo? Bo to klasično na brajev pisalni stroj ali pa bo pri tem uporabljal magnetofon, računalnik?
- **Učila** - Katera učila (prilagojena ali narejena posebej za slepe) bomo potrebovali pri pouku? Kako bomo slepemu učencu razložili določen pojem ali vsebino? Učitelj se mora vprašati tudi, ali ima na razpolago namensko in primerno učilo, ki ga pogotuje določena obravnava snovi.
- **Psiho-fizične posebnosti** - Ni vseeno, kako pristopamo k posameznemu slepemu učencu. Učenca moramo poznati in upoštevati njegove individualne posebnosti. Je učenec samostojen, dovolj usposobljen za določen način dela. Ima težave pri pisanju, branju ali tipanju? Kako obvlada orientacijo? Je učenec slep od rojstva ali je kasneje oslepel?
- **Pedagoške metode in oblike dela** - Katere metode ali oblike bi bile primerne za učno uro glede na to, da delamo s slepim učencem? Bo to individualna oblika dela, skupinska ali v dvojicah? Bomo uporabili metodo demonstracije, delo z modelom ali tipnim prikazom

Prostor - Kje bo potekal pouk ob določeni temi? Ali so zagotovljeni pogoji za tak način dela, ki ga načrtujemo

b) Metoda dela za slabovidne - Pri tej metodi dela upoštevamo stopnjo prizadetosti slabovidnega učenca (lažja slabovidnost, težja slabovidnost), vrsto okvare vida (kratkovidnost, daljnovidnost, zoženo vidno polje...). Metoda dela za slabovidne je posebna metoda, saj zahteva individualni pristop k posameznemu učencu.

Pri metodi za slabovidne moramo upoštevati poleg naštetega še naslednje dejavnike, ki so pogoj za uspešno in učinkovito delo pri pouku:

- **Stopnja slabovidnosti** - glede na stopnjo slabovidnosti in vrsto prizadetosti vida moramo učencem zagotoviti primerne individualne pogoje šolskega dela (primerne prilagoditve grafične pisave, uporaba pripomočkov povečav, individualno osvetlitev, primerno pisalo in učno didaktični material).
- **Primerno učno in didaktično gradivo** - Učno in didaktično gradivo mora biti prilagojeno individualni vidni zaznavi posameznega učenca. V nekaterih primerih je to lahko običajno gradivo oz. didaktični komplet, ki ga slabovidni učenec lahko uporablja s pomočjo lupe ali elektronskega povečevala. Pri učencih, ki imajo težjo okvaro vida in ne morejo uporabljati običajnega gradiva, moramo le to prilagoditi v povečan tisk, ga generalizirati, intenzivno obarvati in prilagoditi tako, da je primeren za individualno zaznavo slabovidnega učenca. Paziti moramo pri pripravi in prilagoditvi delovnih zvezkov, učnih lističev in izbora vizualnega gradiva.

- **Učna sredstva in pripomočki** - Pomembno je že primerno pisalo in papir, ki ne odbija svetlobe. Učenci morajo imeti na razpolago primerna učna sredstva in pripomočke (lupo, elektronsko povečevalo, individualno osvetlitev, primerne programe povečav na računalniku itd.). Pri pouku geografije moramo pripraviti poenostavljene in grafično intenzivne skice ter prostorske prikaze, ki morajo biti za posamezne učence prav tako generalizirani tj. očiščeni vseh nebitnih elementov.
- **Metode in oblike dela** - Metode dela morajo biti primerne za delo s slabovidnimi učenci. Pri tem moramo upoštevati vse individualne razlike in posebnosti posameznih slabovidnih učencev (stopnjo slabovidnosti, bližinski vid, daljnovidnost, barvno slepoto, zoženo vidno polje itd.).

c) Kombinirana metoda dela za močno slabovidne in praktično slepe učence.

Kombinirano metodo dela uporabljamo lahko stalno ali samo občasno. Po tej metodi delajo učenci, ki imajo minimalni ostanek vida.

Primer: Učenec, ki je praktično slep, dela pretežno po metodi za slepe (piše in bere v brajici). Učne lističe, ki jih primerno povečamo, pa lahko rešuje s pomočjo elektronskega povečevala. Tudi pri pouku lahko določen pojem ali razumevanje vsebine učencu predstavimo vizualno. Praktično slepi učenec uporablja tipne zemljevide, ki so močno obarvani. Tako učenec pri orientaciji uporablja tip in preostali vid. Učenec, ki se mu je močno poslabšal vid in je praktično slep, se le težko prilagodi na delo s tipom in sluhom. Če taki učenci še zmorejo opazovati pod določenimi pogoji, jim to omogočimo z uporabo preostalega vida in s primernimi povečavami; uporabo elektronskega povečevala, izdelavo delovnih grafičnih skic, učnih lističev, ki so močno poenostavljeni in grafično poudarjeni.

Za kombinirano metodo dela seveda veljajo tudi dejstva, ki smo jih poudarili pri opisu metode za slepe in metode za slabovidne učence.

VII. ZNANJA IZVAJALCEV UČNEGA NAČRTA

Geografijo v osnovni šoli lahko poučuje predmetni učitelj ali pa prof. geografije v kombinaciji s katerikoli drugim predmetom.

VIII. IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI

Za kvalitetno in učinkovito izvajanje pouka geografije nujno potrebujemo specializirano geografsko učilnico.

V učilnici morajo biti na razpolago različni učbeniki in učna sredstva, didaktični pripomočki in avdiovizualna sredstva. Zaradi uporabe različnih avdiovizualnih sredstev naj ima učilnica možnost zatemnitve.

Osnovni pripomoček za pouk geografije so zemljevidi. V učilnici morajo biti kompleti stenskih zemljevidov, in sicer:

- svet (fizični geografski in politični zemljevid);
- zemljevidi kontinentov;

- zemljevidi Evrope (fizični geografski in politični);
- zemljevidi posameznih delov Evrope (S, J, JV, V, Z, Osrednje);
- zemljevidi Slovenije (fizični geografski, gospodarski;
- zemljevidi posameznih slovenskih regij.

Stenski zemljevidi morajo imeti dimenzije najmanj 100 x 120 cm (120 x 100 cm).

(Več o zemljevidih je zapisanega v standardih in normativih za opremo geografske učilnice, ki so dodani kot priloga učnega načrta.)

Poleg zemljevidov naj bodo v učilnici tudi indukcijski, fizični geografski, politični in reliefni globus, po možnosti pa tudi telurij.

Potrebna avdiovizualna sredstva so:

- diaproyektor;
- grafoskop;
- kasetofon;
- televizijski aparat;
- videorekorder;
- računalnik z možnostjo uporabe zgoščenk in s priključkom na zunanjo mrežo (internet) in možnostjo projiciranja z LCD projektorji.

Učitelj mora imeti v učilnici na razpolago vsa potrjena učna sredstva (učbeniki, delovni zvezki in listi, zbirke nalog, atlasi,...) za pouk geografije v osnovni in srednji šoli. Prav tako naj ima na razpolago vse obstoječe priročnike.

Za izvajanje terenskega dela in ekskurzij potrebujemo primerno opremo za terensko delo. Oprema naj vsebuje različne pripomočke: termometre za zrak, vodo in prst, vlagomer, barometer/višinomer, lopatke, metre, plastenke za vodo, štoparice, lakmus papir, kislino (HCl), geološko kladivo, kompase, naklonometre, dežemer, vetromer, kurvimetre, kasetofon (diktafon), topografske zemljevide in načrte regije oz. občinske zemljevide.

VIII.I. Izvedbeni standardi in normativi oz pogoji v katerih poteka pouk s slepimi in slabovidnimi učenci

Geografijo v osnovni šoli, kjer je tudi slepi ali slabovidni učenec lahko poučuje predmetni učitelj ali pa prof. geografije z dopolnilno tiflopedagoško izobrazbo.

Geografska učilnica, kjer poteka pouk s slepimi in slabovidnimi učenci, mora biti opremljena tako, da omogoča specialno-metodični in didaktični pristop k delu.

Učilnica mora že ob bežnem pogledu opozoriti na metode in vsebine pouka, ki se v njej izvajajo. Oprema mora biti primerna in logično didaktično - metodično razporejena. V njej mora vladati red in dosledna natančnost razporeditve učnih pripomočkov in didaktičnega materiala. Vsak učenec ima glede na vid in metode dela

določen prostor in pripomočke, ki jih uporablja pri pouku. Ta prostor pa učenec v procesu pouka lahko menja glede na oblike in metode dela ali pa ker dela s specialnim učnim pripomočkom (povečevalo, brailleva vrstica, računalnik

Uporaba merilnih instrumentov (vlagomer, termometer, barometer, ura, meter, tehnična itd.), ki so prilagojeni tipni zaznavi se razlikujejo poleg tehničnih prilagoditev predvsem v tipnem zaznavanju vrednosti. Vrednosti, razdelb in kazalec so reliefni oz. izpisani z braillevimi števili, kar omogoča da jih zaznamo s tipom (braillov kompas). Pri nekaterih merilnih instrumentih pa vrednosti dobimo tudi slušno. Kar veliko merilnih instrumentov je že prilagojeno tipni zaznavi. ...).